

Algemeen ambtsbericht Eritrea

Datum november 2020

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten

Inhoudsopgave

Colofon	2	
Inhoudsopgave	3	
Inleiding	5	
1	Politieke en veiligheidssituatie	7
1.1	Politieke ontwikkelingen	7
1.2	Buitenlandse betrekkingen	8
1.3	Veiligheidssituatie	11
1.3.1	Conflict in Tigray	11
1.3.2	Oppositiegroeperingen	11
1.3.3	Binnenlandse oppositie	11
1.4	Bewegingsvrijheid	12
1.4.1	Binnenlandse reisbeperkingen	12
1.4.2	Binnenlandse reizen en het bezit van geldige documenten	13
1.4.3	Situatie aan de landsgrenzen	13
1.4.4	Uitreis per vliegtuig	16
2	Identiteit, nationaliteit en documenten	17
2.1	Identificatieplicht en identificerende documenten	17
2.1.1	Identificatieplicht	17
2.1.2	Identificerende documenten	17
2.1.3	Centrale digitale bevolkingsregister	20
2.1.4	Geboorteregistratie	21
2.1.5	Voogdij, huwelijks- en overlijdensaktes	21
2.1.6	Uitreisvisa	22
2.1.7	Residence card	22
2.1.8	Nationaliteitsverklaring	22
3	Mensenrechten	23
3.1	Algemene mensenrechtensituatie	23
3.1.1	Het mandaat voor de Speciaal Rapporteur Eritrea	24
3.1.2	COVID-19	25
3.2	Positie van specifieke groepen	27
3.2.2	Religieuze groeperingen	29
3.2.3	Dienstplicht	31
3.2.4	Leden van oppositiepartijen / politieke activisten	35
3.2.5	Mensenrechtenactivisten	35
3.2.6	Diaspora status	35
3.2.7	Vrouwen	37
3.2.8	(Alleenstaande) minderjarigen	38
3.2.9	Arrestaties van burgers in het dorp Kuazien	39
3.3	Toezicht en bescherming	40
4	Vluchtelingen en ontheemden	42
4.1	Vluchtelingenstroom en ontheemden	42
4.1.1	Buitenlandse vluchtelingen in Eritrea	42
4.1.2	Opvang in de regio	43
5	Terugkeer	48

5.1	Terugkeer vanuit Libië.....	48
5.2	Terugkeer uit Europa	50
5.3	Problemen bij terugkeer	51
5.4	Eritrese burgers die nimmer in Eritrea verbleven	52
6	Bijlagen	53
6.1	Geraadpleegde bronnen	54
6.2	Kaart van Eritrea	58

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen in de *Terms of Reference* (ToR), opgesteld door het ministerie van Justitie en Veiligheid. Deze ToR is vastgesteld op 30 april 2020 en is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Eritrea beschreven voor zover van belang voor de beoordeling van asielaanvragen van personen afkomstig uit Eritrea en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Eritrese asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht Eritrea van oktober 2019. De verslagperiode beslaat de periode oktober 2019 tot en met november 2020. Relevante ontwikkelingen zijn tot aan de publicatiedatum meegenomen. Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en (indien van toepassing) relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst. Een ander deel van de gebruikte informatie is ingewonnen tijdens interviews of correspondentie met vertrouwelijke relevante en deskundige bronnen in Eritrea en daarbuiten. Daarnaast is gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordigingen van Nederland in Sudan en elders. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is zoveel mogelijk gebruikt ter ondersteuning en aanvulling van passages die zijn gebaseerd op openbare informatie.

Het eerste hoofdstuk behandelt recente ontwikkelingen op politiek gebied, de veiligheidssituatie, de relatie van Eritrea tot het buitenland en de bewegingsvrijheid zowel binnenlands als de situatie aan de landsgrenzen. Hoofdstuk twee gaat vervolgens in op Eritrese (identiteits)documenten. Hoofdstuk drie beschrijft de mensenrechtensituatie gevolgd door de beschrijving van de naleving dan wel schending van de mensenrechten. Daarnaast wordt in dat hoofdstuk de positie van specifieke groepen belicht. In hoofdstuk vier komen de opvang van vluchtelingen en ontheemden en de activiteiten van internationale organisaties aan de orde. Hoofdstuk vijf is gewijd aan terugkeer. Hoofdstuk zes tot slot bevat een lijst met afkortingen, de bibliografie en een kaart van Eritrea.

1 Politieke en veiligheidssituatie

1.1 Politieke ontwikkelingen

De politieke situatie in Eritrea kenmerkt zich al vele jaren door haar vrijwel onveranderlijke karakter. Ook in deze verslagperiode is de politieke situatie nauwelijks gewijzigd. Sinds zijn benoeming in 1993 staat president Isaias Afwerki (hierna Isaias) aan het hoofd van de wetgevende macht en de uitvoerende macht. De rechterlijke macht wordt grotendeels gecontroleerd door de uitvoerende macht. Een scheiding der machten ontbreekt derhalve.¹

Na de onafhankelijkheid van Eritrea in 1993 heeft er maar één nationale verkiezing plaatsgevonden. Op 8 juni 1993 won president Isaias met 95% van de stemmen in een verkiezing georganiseerd door het Nationaal Overgangsparlement dat toen al gedomineerd werd door het *People's Front for Democracy and Justice* (PFDJ).²

Het PFDJ is de enige politieke partij, en president Isaias is sinds de onafhankelijkheid aan de macht. Hij toont geen bereidheid om verkiezingen te houden of welke verandering dan ook in de politieke status-quo van het land te accepteren. Hij regeert samen met een klein aantal adviseurs van de PFDJ-leiding, vooral Yemane Gebreab (in de laatste jaren "presidentiële adviseur" genoemd), Hagos "Kisha" Gebrehiwot (hoofd van de financiële aangelegenheden van PFDJ) en Yemane Gebremeskel (de minister van Informatie). Het leger blijft aanzienlijke politieke macht genieten en de Nationale Vergadering is sinds 2002 niet meer bijeengekomen. Door president Isaias aangekondigde plannen om een nieuwe grondwet op te stellen zijn nimmer uitgevoerd en de grondwet van 1997 is nog steeds niet in werking getreden. Twee decennia lang gebruikte president Isaias het ontbreken van vrede met Ethiopië als rechtvaardiging voor zijn autoritaire bewind.³ In de jaarlijkse *Democracy Index* stond Eritrea in 2019 op plek 152 van de totaal 167 landen. Het Eritrese bewind wordt als 'autoritair' gekwalificeerd. De laatste vijf jaar is er in de score die Eritrea op deze index behaalde niets veranderd.⁴

Hoewel het vredesakkoord met Ethiopië in juli 2018 een einde maakte aan het politieke isolement van Eritrea heeft het niet geleid tot een verbetering van de mensenrechtensituatie in het land. Het vredesakkoord met Ethiopië deed vermoeden dat ook binnenlandse hervormingen zouden volgen. Er zijn in deze verslagperiode geen aanwijzingen dat dergelijke hervormingen hebben plaatsgevonden. Zo zijn er bijvoorbeeld geen wijzigingen doorgevoerd als het gaat om de nationale dienstplicht. De situatie van Eritrese vluchtelingen in Ethiopië is na het vredesakkoord verslechterd. Op hun situatie wordt in hoofdstuk 4 nader ingegaan. Evenmin

¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019; Reisen van, Mirjam en Smits, Klara, *Eritrea en Eritrese vluchtelingen*, maart 2018, p.45.

² Reisen van, Mirjam, en Smits Klara, *Eritrea en Eritrese vluchtelingen*, maart 2018, p.44.

³ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report-Eritrea*, 2020, p.10; Freedom House, *Freedom in the World, Eritrea 2020*, 4 maart 2020.

⁴ De Democracy Index is gebaseerd op vijf categorieën: verkiezingsproces en pluralisme; het functioneren van de overheid; politieke participatie; politieke cultuur; en burgerlijke vrijheden. Gebaseerd op scores op een reeks indicatoren binnen deze categorieën, wordt elk land vervolgens zelf geïnclassificeerd als een van de vier soorten regime: "volledige democratie", "gebrekige democratie", "hybride regime" of "autoritair regime". The Economist Intelligence Unit, *Democracy Index 2019*, 2020.

verschafte het vredesakkoord duidelijkheid over concrete vervolgstappen tussen beide landen.⁵

Aan het eind van de verslagperiode brak er een conflict uit in de Tigray-regio in Ethiopië (zie paragraaf 1.3.1). Gevreesd wordt voor mogelijke regionale, grensoverschrijdende gevolgen.

1.2 Buitenlandse betrekkingen

Na het vredesakkoord met Ethiopië lijkt sprake te zijn van enige dooi in het internationale politieke isolement waarin Eritrea lange tijd verkeerde.⁶

President Isaias bracht in de verslagperiode onder andere bezoeken aan de buurlanden Ethiopië en Sudan en Egypte. Het Eritrese ministerie van Informatie liet over deze bezoeken niet veel meer los dan dat het zou gaan om het verbeteren van de bilaterale betrekkingen en regionale samenwerking tussen deze landen.⁷ Volgens het nieuwsmedium Eritrea Hub zou het gemeenschappelijke aspect van de drie bezochte landen zitten in de Nijl en de impasse over de *Grand Ethiopian Renaissance Dam* (GERD)⁸ in Ethiopië. President Isaias ziet zich volgens deze bron graag als mediator. Hij heeft Eritrea altijd een regionale rol toegedicht. Ook sprak president Isaias met de Somalische president. Enkele bronnen zien hierin een poging van de Eritrese president samen met Ethiopië en Somalië een blok (de zogenaamde "Cushitic Alliance") te vormen tegen de toenemende macht van de Golfstaten in de Hoorn van Afrika.⁹

Ethiopië

Op het gebied van handel tussen Eritrea en Ethiopië wordt gewerkt aan een overeenkomst tussen beide landen. Er is een wettelijk kader ontwikkeld dat de grenshandel zal moeten regelen.¹⁰ Een nieuwsbron meldt dat gesprekken over economische samenwerking, en gebruik van havens zijn vastgelopen.¹¹

⁵ United Nations, Human Rights Council, *Human rights situation Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.1; Human Rights Watch, *World Report, Eritrea events of 2019*, januari 2020. United States Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices for 2019*, maart 2020, p.6; Van Reisen, Mirjam en Smits, Klara, *Eritrea en Eritrese vluchtelingen*, maart 2018, p.45; SIPRI, *Ethiopia's transition: Implications for the Horn of Africa and Red Sea Regio*, maart 2020, p.17.

⁶ Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020; Economist Intelligence Unit, *Eritrea Country Report, 2020*, p.10; Vertrouwelijke bron, 8 september 2020; Ethiopian News Agency, *Eritrea, Sudan Agree to Bolster Bilateral Ties Including Regional Security*, 8 september 2020.

⁷ Shabait.com, *President Isaias returns home concluding two-day visit to Ethiopia*, 5 mei 2020; Shabait.com, *President Isaias Afwerki returned home concluding working visit to Sudan*, 27 juni 2020; Shabait.com, *President Isaias Afwerki on working visit to Egypt*, 5 juli 2020.

⁸ Sinds Ethiopië tien jaar geleden begon met de bouw is de *Grand Ethiopian Renaissance Dam* (GERD) in de Blauwe Nijl controversieel. Het stuwmeer achter de dam kan tijdens het vullen meer dan een jaar lang alle toevoer van de Blauwe Nijl absorberen. Daarmee heeft Ethiopië – tijdens de initiële vulperiode en bij het hervullen na extreme droogte – controle over de watertoevoer naar Sudan en Egypte. Juist daarom ziet Egypte de dam als bedreiging van de Nijl als levensader voor het land. Voor Ethiopië is de dam een nationaal prestigeproject, waar de bevolking aan mee heeft betaald. Voor Sudan kan de dam het irrigatiepotentieel van het land vergroten, maar dat is voor Egypte weer een bedreiging. De dam is dan ook een bron van grote regionale verdeeldheid. Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020.

⁹ Eritrea Hub, *What's behind President Isaias's travels?* 6 juli 2020; AfricaNews, *Ethiopia - Eritrea peace deal reviewed as Abiy visits Afwerki*, 19 juli 2020; United States Institute of Peace, *Amid Red Sea Rivalries, Eritrea Plays for Independence President Isaias proposes a regional bloc to balance the rising influence of Gulf states*, 11 maart 2020; Cushitic: gebaseerd op de talen die overwegend in de drie landen worden gesproken. Daily Nation, *Once a pariah, Eritrean president comes up with regional bloc idea*, 2 februari 2020.

¹⁰ Tesfanews, *New Ethiopia-Eritrea Trade Deal Awaiting Final Approval*, 4 februari 2020; Borkena.com, *Ethiopia, Eritrea could trade in local currencies*, 4 februari 2020; Borkena.com, *Eritrean president "worried about Ethiopia's ethnic conflict"*, 6 februari 2020.

¹¹ Africa News, *Ethiopia-Eritrea peace deal reviewed as Abiy visits Afwerki*, 19 juli 2020.

Een opmerkelijk bezoek vond plaats op 19 juli 2020. Op die dag bezocht de Ethiopische premier Abiy het militaire kamp *Sawa* in Eritrea. Hij werd begeleid door enkele hoge ambtenaren en militaire officials uit Eritrea. Het *Sawa Defence Training Centre* is een militaire academie in de Gash-Barka-regio van Eritrea welke een omstrede rol heeft gespeeld in het leven van veel jonge Eritreeërs. SAWA is de plaats waar rekruten van de Eritrese strijdkrachten (EDF) en dienstplichtigen van de nationale dienst naartoe worden gezonden voor een militaire basisopleiding. Als de jongeren eenmaal naar de SAWA zijn gestuurd, blijven ze voor onbepaalde tijd hun nationale dienstplicht vervullen, de belangrijkste reden waarom jonge Eritreeërs de afgelopen twee decennia uit Eritrea zijn gevlucht. Paradoxaal genoeg behoort de meerderheid van de jonge Eritreeërs die in Ethiopië onderdak hebben gezocht tot de 'SAWA-afgestudeerden'.¹² Volgens een vertrouwelijke bron is de toenadering tussen Eritrea en Ethiopië vanuit Ethiopisch oogpunt voornamelijk bedoeld om het *Tigray's Peoples Liberation Front* (TPLF) te isoleren en centralisatie mogelijk te maken. Om betere samenwerking tussen Ethiopië en Eritrea op alle niveaus ging het niet.¹³

Begin november 2020 braken gevechten uit tussen het Ethiopische federale leger en de opstandige troepen van het TPLF in de staat Tigray. Bronnen spreken van het risico dat het conflict kan escaleren tot een grensoverschrijdend regionaal conflict. In paragraaf 1.3.1 wordt nader ingegaan op het conflict in Tigray en de eventuele gevolgen voor de veiligheidssituatie.¹⁴

Vrede vanuit het perspectief van de Eritrese regering

Naar aanleiding van de tweede verjaardag van het vredesverdrag tussen Eritrea en Ethiopië verscheen er op 11 juli 2020 een *editorial* op de website van het Eritrese Ministerie van Informatie. De strekking van het stuk is dat de tot dusver bereikte vooruitgang niet volledig overeenstemt met de verwachtingen en ambities ten aanzien van het vredesproces. De voordelen van het vredesakkoord waren weliswaar 'enorm', maar gaan niet ver genoeg: 'Twee jaar na de ondertekening van het vredesakkoord blijven Ethiopische troepen aanwezig in onze soevereine gebieden. De handels- en economische banden van beide landen zijn niet in de gewenste mate of omvang hervat', aldus het Eritrese ministerie.¹⁵

In het artikel van het Eritrese ministerie van Informatie wordt vervolgens ingegaan op de redenen waarom de vorderingen in het vredesproces niet beantwoorden aan de verwachtingen. Daarbij wordt vooral gewezen op omstandigheden buiten Eritrea. Ethiopië maakt een complexe overgangsfase door, aldus het ministerie van Informatie. Sporadische conflicten zijn niet volledig geëlimineerd. Er zijn krachten in het land die het vredesakkoord willen torpederen en nieuwe vijandelijkheden tussen de twee landen aanwakkeren. De beschuldigende vinger gaat daarbij uit naar het *Tigray's Peoples Liberation Front* (TPLF). Het ministerie van Informatie wijst echter ook op andere krachten - in de regio en daarbuiten - 'die de vrede tussen de twee landen zien als een groot obstakel voor hun zelfzuchtige en bekrompen belangen'. Kort samengevat, het vredesproces in Eritrea en Ethiopië vindt plaats in een complex binnenlands, regionaal en internationaal klimaat dat met risico's en bedreigingen is beladen. Dit wordt nog verergerd door de dreiging van de COVID-19-pandemie, aldus het ministerie van Informatie.¹⁶

¹² Asmarino Independent Media, *Eritrea what are the leaders of Ethiopia and Eritrea up to?*, 21 juli 2020.

¹³ Vertrouwelijke bron, 13 oktober 2020.

¹⁴ NRC, *Ethiopië stevent af op een burgeroorlog*, 6 november 2020; Trouw, *Na 'jaren van duisternis' nu oorlog in Tigray*, 10 november 2020; Reuters *Eritrea denies troop incursion into Ethiopia's Tigray*, 10 november 2020.

¹⁵ Eritrea-Ministry of Information, *The Historic Eritrea-Ethiopia Peace and Friendship Agreement*, 11 juli 2020. <http://www.shabait.com/section-blog/40-editorial/30800-the-historic-eritrea-ethiopia-peace-and-friendship-agreement> geraadpleegd op 20 juli 2020.

¹⁶ Ibid.

De Eritrese president Isaias heeft in februari 2020 in een interview met de Eritrese staatstelevisie gesproken over de situatie in Ethiopië en een vermeende poging om "wrijving tussen Eritrea en Ethiopië" te creëren. Hij sprak zijn zorg uit over de 'etnische conflicten' in Ethiopië. In dat verband sprak hij over het belang van het creëren van solidariteit met Ethiopië en het ondersteunen van de leiding.¹⁷

President Isaias herhaalde dat hij "Ethiopië" had gewaarschuwd voor de gevaren van een etnisch-gebaseerde grondwet van 1992.¹⁸

President Isaias ziet een groot economisch potentieel in Ethiopië - hetgeen ook relevant is voor de regio. 'Een vreedzaam Ethiopië zal ontwikkeling en handel in de regio creëren, maar sommige belanghebbenden proberen Ethiopië te destabiliseren'.¹⁹

Nederland

Het radioprogramma Argos berichtte op 24 oktober 2020 dat medewerkers van het Eritrese ambassadekantoor betrokken zouden zijn bij het inzamelen van geld onder leden van de Eritrese gemeenschap in Nederland. Personen die betaald hebben zouden onder druk zijn gezet om dat te doen, aldus Argos. In april 2020 startte het ambassadekantoor een inzamelingsactie. De ambassade deed een oproep om minimaal honderd euro bij te dragen aan de 'strijd tegen corona', en stuurde tijdens de lockdown vertegenwoordigers langs de huizen om dit geld te innen. Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken heeft om opheldering gevraagd. Een medewerker van het Eritrese ambassadekantoor is vervolgens tot persona non grata verklaard. Indien berichten van intimidatie blijven binnenkomen dan zal Nederland zich gedwongen voelen aanvullende maatregelen te nemen. De Eritrese ambassadeur noemde de beschuldigingen tegen zijn ambassadepersoneel over het langsgaan van huizen en het onder druk zetten of intimideren van mensen vals en ongegrond.²⁰

Jemen

Van oudsher bestaan er spanningen tussen Jemen en Eritrea over de afbakening van de territoriale wateren. Daarbij ging het om de wateren rond de *Hanish* eilanden. De meeste van deze eilanden behoren toe aan Jemen na internationale arbitrage in 1998. De Eritrese marine nam in juni 2020 vijftien Jemenitische vissersboten in beslag en arresteerde 120 vissers. De Jemenitische kustwacht op zijn beurt nam twee Eritrese schepen in beslag en arresteerde zeven Eritrese soldaten. De Jemenitische overheid gebod Eritrea niet langer de territoriale wateren te schenden en gelaste de vrijlating van de vissers. Eritrea liet vervolgens circa zestig vissers vrij in ruil daarvoor liet Jemen de gearresteerde Eritrese soldaten vrij.²¹

¹⁷ Borkena.com, *Eritrean president "worried about Ethiopia's ethnic conflict"*, 6 februari 2020.

¹⁸ Borkena.com, *Eritrean president "worried about Ethiopia's ethnic conflict"*, 6 februari 2020.

¹⁹ Borkena.com, *Eritrean president "worried about Ethiopia's ethnic conflict"*, 6 februari 2020; AfricaNews, *Ethiopia - Eritrea peace deal reviewed as Abiy visits Afwerki*, 19 juli 2020.

²⁰ VPRO, *Eritrees regime haalt opnieuw geld op bij asielzoekers in Nederland*, <https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2020/eritreese-regime-haalt-opnieuw-geld-op-bij-asielzoekers-in-nederland.html> geraadpleegd op 27 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 29 oktober 2020.

²¹ SRN news, *Yemen Fishermen Ensnared in Diplomatic Spat*, 9 juli 2020; International Crisis Group, *Crisis Watch*, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/july-alerts-and-june-trends-2020> geraadpleegd op 2 september 2020.

1.3 Veiligheidssituatie

1.3.1 *Conflict in Tigray*

Begin november 2020 braken gevechten uit tussen het Ethiopische federale leger en de opstandige troepen van het TPLF in de staat Tigray. Bronnen spreken van het risico dat het conflict kan escaleren tot een grensoverschrijdend regionaal conflict. Met de toenemende spanning en het uitwisselen van beschuldigingen door beide zijden, beschuldigden TPLF-leiders de afgelopen maanden ook hun gezworen vijand, Eritrea, van inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van Ethiopië. Deze beschuldiging werd door de minister van Buitenlandse Zaken van Eritrea ontkend.²² De angst voor een grensoverschrijdend conflict werd gevoed nadat melding werd gemaakt van raketaanvallen door de TPLF op de internationale luchthaven van Asmara.²³

Het conflict leidt er toe dat inmiddels duizenden bewoners van de Tigray-regio zijn gevlucht naar Sudan. In hoofdstuk vier wordt daar verder op ingegaan.

1.3.2 *Oppositiegroeperingen*

De oppositie is actief in het buitenland. Volgens een vertrouwelijk bron is de oppositie in de diaspora gefragmenteerd er zouden meer dan veertig organisaties actief zijn.²⁴ Eritrea en Ethiopië verleenden jarenlang op eigen grondgebied steun en onderdak aan elkaars oppositiegroeperingen. Zo waren het *Eritrean National Salvation Front* (ENSF) en de *Red Sea Afar Democratic Organization* (RSADO) vanuit bases in Ethiopië actief in Zuid Eritrea. Voor zover bekend voerde geen van de Eritrese oppositiegroeperingen tijdens de verslagperiode aanvallen uit op Eritrees grondgebied.²⁵

1.3.3 *Binnenlandse oppositie*

Daar waar in het vorige ambtsbericht nog melding werd gemaakt van voorzichtige binnenlandse protesten is in de verslagperiode in openbare bronnen geen melding gemaakt van oppositionele activiteiten in Eritrea. Eén vertrouwelijke bron heeft verklaard dat er activiteiten zijn ontplooid, zoals het verspreiden van oppositionele pamfletten in Eritrea. De pamfletten zouden in Ethiopië worden gedrukt in het Tigrinya. Ook zou volgens dezelfde bron sprake zijn van video-opnames gemaakt in Eritrea waarbij niet herkenbare personen leuzen als 'weg met Isaias' scanderen.²⁶ Andere vertrouwelijke bronnen verklaren niet bekend te zijn met enige oppositionele-activiteiten in Eritrea.²⁷

²² NRC, *Ethiopië stevent af op een burgeroorlog*, 6 november 2020; Trouw, *Na 'jaren van duisternis' nu oorlog in Tigray*, 10 november 2020; Reuters *Eritrea denies troop incursion into Ethiopia's Tigray*, 10 november 2020.

²³ Reuters, *Rockets fired at Eritrean capital from Ethiopia diplomats say*, 14 november 2020; NRC, *Ethiopische rebellen vuren raketten af op buurland Eritrea*, 15 november 2020.

²⁴ Vertrouwelijke bron, 28 augustus 2020.

²⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019; Vertrouwelijke bron, 28 augustus 2020.

²⁶ Vertrouwelijke bron, 4 september 2020. Vertrouwelijke bron, 10 september 2020.

²⁷ Vertrouwelijke bron, 28 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 4 september 2020.

1.4 Bewegingsvrijheid

1.4.1 Binnenlandse reisbeperkingen

In eerdere ambtsberichten is een globaal beeld geschetst van de binnenlandse reisbeperkingen en de controle daarop. Op de vraag of er op dat gebied structurele wijzigingen hebben plaatsgevonden is geen eenduidig antwoord te geven. De beperkingen die zijn opgelegd op grond van COVID-19 (zie ook paragraaf 3.1) vertroebelen bovendien de mogelijkheid een duidelijk overzicht te bieden.²⁸

Controleposten

Een eenduidig beeld over de wijze waarop binnenlands wordt gecontroleerd ontbreekt. Enerzijds is sprake van het opheffen van binnenlandse reisrestricties na het openen van de landsgrens met Ethiopië en voortzetting van dat 'liberale' beleid ook nadat de landsgrens met Ethiopië weer werd gesloten. Anderzijds spreken bronnen van het vereiste van het hebben van *travel permits* voor dienstplichtigen die in de richting van de grens reizen. Voor niet militairen geldt het bij zich dragen van een identiteitsbewijs als een vereiste. Controleposten zouden vooral voorkomen op de wegen in de nabijheid van de grens zoals Senafe-Serha of Adi Kuala-Mereb. Er zijn in Eritrea ook controleposten die zich louter toeleggen op het controleren van goederentransport. Dergelijke controles dienen om illegaal transport van hout, natuurlijke hulpbronnen of vee tegen te gaan. De zuidelijke Rode Zee regio is ontoegankelijk voor internationale waarnemers. Om die reden kan niet worden vastgesteld hoe het in die regio is gesteld met eventuele controleposten. Controles vinden ook plaats door personen in burger in het openbaar vervoer zoals bussen. Het feit dat meerdere bronnen Eritrea kenschetsen als een land waar *rule of law* ontbreekt en totale willekeur regeert, bemoeilijkt het bieden van een eenduidig overzicht van de binnenlandse controle.²⁹

Een typisch controlepunt ziet er eenvoudig uit. Vaak bestaan controleposten uit een touw tussen twee palen, een wachthuisje of een tent; ze worden bewaakt door een of enkele soldaten, vaak bewapend.³⁰ Normaal gesproken vragen de soldaten om documenten en ze inspecteren de voertuigen. Een andere bron heeft waargenomen dat soms een klein bedrag aan de soldaten wordt betaald. Dat zou geen omkoping betreffen maar een vorm van solidariteit met de soldaten die hun nationale dienstplicht vervullen en de hele dag in de brandende zon staan. Een vertrouwelijke bron heeft toegelicht dat daar waar voor 2011 controleposten vaak duidelijk zichtbaar waren in de jaren daarna veel meer sprake was van 'heimelijke' controles. Bijvoorbeeld veiligheidscontroles in hotels en in het openbaar vervoer.³¹

Volgens bronnen komen zowel meer permanente als tijdelijke controleposten voor.³²

²⁸ Ministerie Van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017, p.48, 49, 50 en 51.

²⁹ European Asylum Support Office (EASO), *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019, p.42, 43; Vertrouwelijke bron, 29 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 20 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2020. Vertrouwelijke bron, 23 september 2020.

³⁰ Vertrouwelijke bron, 29 juli 2020, Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

³¹ Vertrouwelijke bron, 29 juli 2020. Vertrouwelijke bron, 30 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 4 september 2020.

³² EASO, *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019, p.42, 43; Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

1.4.2 *Binnenlandse reizen en het bezit van geldige documenten*

In eerdere ambtsberichten is aangegeven dat dienstplichtigen bij binnenlandse reizen over een *travel permit* moeten beschikken. Volgens een vertrouwelijke bron geldt het bewijs dat je de militaire dienstplicht hebt voltooid als meest waardevolle document.³³ Het meest recente EASO-rapport uit september 2019 bevestigt die praktijk, in ieder geval tot aan de opening van de grens met Ethiopië in september 2018. Na de opening van die grens zijn binnenlandse reisbeperkingen voor de meeste Eritreeërs opgeheven. Volgens sommige bronnen zou dat ook gelden voor dienstplichtigen. Er was in die periode geen sprake van controle tussen de Asmara en de nieuw geopende grensposten. Over de situatie na april 2019 toen de laatste grenspost weer werd gesloten bestaat geen eenduidig beeld. De door EASO geraadpleegde bronnen, zowel binnen als buiten Eritrea rapporteren meestal dat de binnenlandse reisbeperkingen niet werden geherintroduceerd. Interviews met recent (na sluiting van de grens) gearriveerde migranten in Ethiopië wezen er op dat er wel *travel permits* nodig waren om naar het grensgebied te reizen, zo meldt EASO. Vertrouwelijke bronnen hebben verklaard dat na het sluiten van de grens met Ethiopië de oude situatie werd hersteld en ook binnenlands opnieuw strenger werd gecontroleerd. Checkpoints en tijdelijke wegversperringen bestaan nog steeds; veiligheidstroepen blijven de identiteitsdocumenten van passagiers van passerende voertuigen controleren en vragen naar het doel van de reis. Dit geldt vooral bij het reizen in afgelegen gebieden of nabij de grenzen.³⁴ Nadat in april 2020 sprake was van een lockdown zijn uiteraard de COVID-19-reisbeperkingen van kracht. Die zijn in Eritrea vrij rigoreus doorgevoerd. Zo is het openbaar vervoer volledig stilgelegd en de verplaatsingen met personenauto's worden zijn evenmin toegestaan.³⁵

1.4.3 *Situatie aan de landsgrenzen*

Het is vrijwel onmogelijk een compleet beeld te geven van de situatie aan de Eritrese landsgrenzen met Ethiopië en Sudan. De totale landgrens is meer dan 1.600 kilometer lang. De grens met Ethiopië beslaat ruim 900 kilometer. De grens met Sudan is ruim 600 kilometer. Deze grens voert grotendeels door bergachtig gebied.

Ethiopië

Op 31 juli 2020 verbleven er ruim 173.000 geregistreerde Eritrese vluchtelingen in Ethiopië (zie ook hoofdstuk 4). Het aantal ongeregistreerde vluchtelingen in Ethiopië is onbekend. In de korte periode dat de grenzen werden opengesteld zijn veel Eritreeërs gevlucht. De meeste van de in Ethiopië verblijvende Eritreeërs zijn echter gevlucht in de periode dat de grenzen waren gesloten.³⁶

EASO heeft in september 2019 geconcludeerd dat, na de hernieuwde sluiting van de grensovergangen met Ethiopië in december 2018 en april 2019, het illegaal passeren van de grensovergang eenvoudiger is geworden in vergelijking met de situatie van voor de opening van grenzen in september 2018. Grenswachten zouden een oogje toeknippen als mensen de grens proberen over te steken. Volgens enkele

³³ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

³⁴ EASO, *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019, p.43; United States Department of State, *Country Reports on human rights practices for 2019*, maart 2020, p.12; Vertrouwelijke bron, 20 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

³⁵ AfricaNews, *Analysis | Mapping Eritrea's COVID-19 response till initial virus-free status*, 25 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 28 augustus 2020; U.S. Embassy in Eritrea, *COVID-19 Information*, <https://er.usembassy.gov/covid-19-information/>, last updated 9 september 2020, geraadpleegd op 1 oktober 2020.

³⁶ United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Ethiopia Refugees and Asylum-seekers*, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/78116>, geraadpleegd op 16 september 2020.

bronnen wijzen grenswachten soms zelfs de weg waar mensen naartoe moeten. Eritreeërs passeren de Ethiopische grens voor bezoeken en voor handel.³⁷ Ondanks de bovengeschetste omstandigheden blijft het formele beleid van de Eritrese autoriteiten ten aanzien van illegale uitreis ongewijzigd. Door EASO geraadpleegde bronnen maken melding van grenswachten die minder mild zijn en er zijn sporadische aanwijzingen dat gevangennemingen nog steeds plaatsvinden.³⁸ Sociale media maakten in augustus 2019 melding van Eritrese troepenbewegingen richting de grensovergang Serha/Zalambessa. Personen zouden zijn gevangengenomen. Volgens EASO kan deze informatie niet onafhankelijk worden bevestigd en evenmin is duidelijk of het een tijdelijke dan wel permanente maatregel betrof.³⁹

Een artikel van de BBC uit april 2020 spreekt, ondanks de formele sluiting van de grens in december 2018, van een fundamentele en blijvende verandering van het grensregime in Serha/Zalambessa, ten opzichte van de periode van voor september 2018. De grens zelf is gedemilitariseerd en er wordt niet gepatrouilleerd zoals voorheen. Informeel gaan de grenspassages te voet voort op een wijze die twee jaar geleden voor het vredeskoord onvoorstelbaar was. Een plek waar dit duidelijk kan worden waargenomen is op de zaterdagmarkt van Zalambessa in Ethiopië. Mensen uit Eritrea komen daar nog steeds boodschappen doen. Ook wordt de gezondheidskliniek in Zalambessa bezocht door Eritreeërs die gebruik maken van de medische voorzieningen van de kliniek. De directeur van het gezondheidscentrum heeft in een interview aan de BBC verklaard dat een aantal Eritrese vrouwen haar centrum bezoekt specifiek voor diensten op het gebied van gezinsplanning en anticonceptie middelen. In een documentaire opgenomen in Zalambessa is gesproken met kooplieden en bezoekers van de voornoemde markt. Hoewel de grens formeel is gesloten, is er nog steeds sprake van 'informele' grensoverschrijding te voet. Zaterdag is marktdag. Velen bezoeken die markt om wekelijkse boodschappen te doen. De markt op zaterdag brengt mensen van beide kanten van de grens bij elkaar. Op de vraag of er veel Eritreeërs op de markt zijn, wordt bevestigend geantwoord. Een van de redenen waarom ze hier komen is omdat artikelen goedkoper zijn dan in Eritrea. Eritreeërs uit omliggende dorpen winkelen hier ondanks hindernissen op de weg. Grenspatrouilles laten hen meestal door, grenswachten knijpen een oogje toe. Het checkpoint is niet meer open, maar mensen blijven de grens passeren om elkaar te bezoeken.⁴⁰

De mensenrechtenactivist Daniel Mekonnen heeft in een artikel naar aanleiding van de jaarlijkse *Dag van de Mensenrechten* benadrukt dat de sluiting van de grens reden geeft tot zorgen. Hij wijst op het verhaal van een Eritrese man die in de periode dat de grens geopend was voor medische behandeling naar Mekele reisde. De man kwam te overlijden in Mekele en tijdens zijn verblijf aldaar werd de grensovergang Zalambessa-Senafe gesloten. Na het overlijden van de man waren de familieleden niet in staat het stoffelijk overschot naar Eritrea te vervoeren voor de begrafenis. Noodgedwongen moest de man in Zalambessa worden begraven. Een andere observatie is dat de asfaltweg tussen Zalambessa en Senafe is verworden tot een ideaal traditioneel 'dorsveld' voor gewassen, omdat er sinds de sluiting van de grens geen verkeer in het gebied is.⁴¹

³⁷ EASO, *Eritrea National Service, Exit and Return*, september 2019, p.51

³⁸ Ibid, p.52.

³⁹ Ibid, p.52.

⁴⁰ BBC, *Ethiopia and Eritrea: A wedding, birth and baptism at the border*, 18 april 2020; BBC World Service documentary, *Ethiopia and Eritrea: Rebirth at the Border*, 3 april 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=rZuDMg-QIPE> (fragment vanaf minuut 29) geraadpleegd op 23 juli 2020.

⁴¹ Pen International, *Human Rights Day 2019: the Eritrean perspective*, 10 december 2019.

Shoot to kill

Langs de grens gold jarenlang de *shoot to kill order* op iedereen die illegaal de grens probeerde over steken. Recente berichtgeving doet vermoeden dat het beleid in ieder geval minder strikt wordt toegepast dan voorheen. In een rapport van het *UK Home Office* is sprake van het niet langer van kracht zijn van het shoot to kill beleid langs de Ethiopische/Eritrese grens.⁴² Ook hetgeen hierboven werd opgemerkt bijvoorbeeld over personen die de markt in Zalambessa bezoeken en grenswachten die een oogje dicht knijpen, wijzen niet op een strikte toepassing. Andere bronnen spreken van schietincidenten aan de grens zelfs na het vredesakkoord tussen Ethiopië en Eritrea. Er zijn ook berichten dat personen die de grens met Ethiopië zijn overgestoken alsnog aldaar zijn opgepakt en teruggevoerd door Eritrese veiligheidstroepen.⁴³ Vertrouwelijke bronnen spreken van willekeur als het gaat om de bestraffing van personen die de grens illegaal oversteken. Het ontbreken van een functionerende rechtsstaat werkt willekeur in de hand zodat het ook lastig is te spreken van een 'formeel' einde van het shoot to kill beleid.⁴⁴

Sudan

Sudan is de belangrijkste doorreisbestemming voor irreguliere migranten uit de Hoorn van Afrika (HoA) die Europa willen bereiken via Noord-Afrika en het centrale Middellandse Zeegebied. De poreuze grenzen van het land, de diepgewortelde corruptie en het ontbreken van een passend wettelijk kader voor het bestraffen van mensensmokkel hebben samen gezorgd voor een bloeiende illegale migrantenhandel die nu de hoeksteen vormt van een bredere illegale industrie die naar schatting minstens 6 miljard euro per jaar waard is.⁴⁵

Er is een aantal smokkelroutes die migranten en smokkelaars gebruiken om van Eritrea of Ethiopië naar Sudan te gaan. Eritreeërs komen meestal rechtstreeks binnen via de staat Kassala, terwijl degenen die uit Noord-Ethiopië komen, voornamelijk in de staat Al Qadarif aankomen via de Humera of, vaker, de grensovergang Metemma.⁴⁶

In de Eritrese verordening 4/1992 worden drie plaatsen aangewezen als formele grensovergang met Sudan te weten: Talatasher, Girmaika en Karona.⁴⁷ Op 5 januari 2018 sloot Sudan de landsgrens met Eritrea op grond van veiligheidsoverwegingen.⁴⁸ Eind januari 2019 kondigde Sudan de heropening aan van de grens met Eritrea.⁴⁹ In juli 2019 bespraken beide landen de kwestie opnieuw en maakten zij melding van de aanstaande heropening.⁵⁰ In juni 2020 bezocht de voorzitter van de *Transitional Military Council*, Generaal Al Burhan, Asmara. Hij voerde daar overleg met president Isaias. In de pers werd melding gemaakt van een

⁴² UK Home Office, *Report of a Home Office Fact-Finding Mission Ethiopia: The political situation*, 10 februari 2020, p.63.

⁴³ EASO, *Eritrea National service, exit, and return*, september 2019, p.54; Danish Refugee Council, *Eritrea National service exit, entry*, p.35; Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020.

⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁴⁵ International Centre for Counter Terrorism (ICCT), *Sudanese Human Smuggling Networks: Fueling Instability from North Africa to Europe*, 29 juni 2020.

⁴⁶ International Centre for Counter Terrorism (ICCT), *Sudanese Human Smuggling Networks: Fueling Instability from North Africa to Europe*, 29 juni 2020.

⁴⁷ Eritrea, *Regulation, no 4/1992 on Travel Documents and Immigration*, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b4e02a.html> geraadpleegd 17 september 2020.

⁴⁸ Reuters, *Sudan closes border with Eritrea*, 6 januari 2018; Middle East Monitor, *Sudan closes border with Eritrea*, 7 januari 2018.

⁴⁹ Reuters, *Looking for friends, Sudan's Bashir reopens Eritrea border*, 31 januari 2019.

⁵⁰ Shabait, *President Isaias meets Deputy Chairman of Sudanese TMC*, 2 juli 2019; Sudan Tribune, *Sudan Eritrea discuss border reopening*, 8 juli 2019.

overeenkomst de grens tussen Eritrea en Sudan te heropenen. Of de opening van de grens daadwerkelijk werd geïmplementeerd blijft onduidelijk.⁵¹ In oktober 2020 was nog sprake van gesloten grenzen als gevolg van de COVID-19-maatregelen.⁵²

Er zijn onbevestigde berichten dat Eritrese troepen in Sudan (Kassala) zouden worden gestationeerd.⁵³

Per 31 juli 2020 waren er ruim 120.000 Eritrese vluchtelingen in Sudan geregistreerd.⁵⁴ Als gevolg van het conflict in Tigray (zie paragraaf 1.3.1) ontvluchtten velen Ethiopië naar Sudan. In hoofdstuk vier wordt hier nader op ingegaan.

1.4.4 *Uitreis per vliegtuig*

De enige legale mogelijkheid Eritrea door de lucht te bereiken is via de internationale luchthaven van Asmara. Er zijn vliegverbindingen met Ethiopië, Sudan, Saoedi-Arabië, Egypte, de Verenigde Arabische Emiraten en Turkije.⁵⁵

Eritrese burgers die Eritrea verlaten hebben uitreisvisa nodig voor al het internationale luchtverkeer, inclusief naar Ethiopië en Sudan.⁵⁶ Vanaf maart 2020 worden vanwege COVID-19 geen passagiersvluchten van en naar Asmara uitgevoerd.⁵⁷

⁵¹ Dabanga, *Sudanese TMC president El Burhan meets Chadian President Idris Deby*, 18 juni 2020; Xinhuanet, *Eritrean president arrives in Sudan for visit*, 25 juni 2020.

⁵² OCHA, *Sudan COVID-19 Situation Overview & Response*, 10 oktober 2020.

⁵³ Borkena.com, *Unconfirmed : Eritrean government to station army, navy in Sudan*, 20 juli 2020.

⁵⁴ UNHCR, *Factsheet Sudan*, februari 2020; UNHCR, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/78381>, geraadpleegd op 24 augustus 2020.

⁵⁵ UNHCR, *Factsheet Sudan*, februari 2020.

⁵⁶ Airportia, *Asmara International Airport ASM Departures*, <https://www.airportia.com/eritrea/asmara-international-airport/departures/>, geraadpleegd op 19 mei 2020.

⁵⁷ United States, Commission on International Religious Freedom (USCIRF), *2018 Report on International Religious Freedom*, 21 juni 2019, p. 7.

⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 25 november 2020; U.S. Embassy in Eritrea, *COVID-19 Information*, <https://er.usembassy.gov/covid-19-information/> geraadpleegd op 25 november 2020.

2 Identiteit, nationaliteit en documenten

Bij lezing van dit hoofdstuk is het goed de Eritrese context in acht te nemen. Aan de ene kant is er het administratieve systeem en de regels op papier, of juist het ontbreken daarvan, anderzijds is er de praktijk ten aanzien van documenten. Voorts kent Eritrea een hoge mate van corruptie en willekeur. Deze factoren dragen er toe bij dat het lastig is een eenduidig beeld te schetsen als het gaat om de afgifte en het bezit van documenten.

2.1 Identificatieplicht en identificerende documenten

2.1.1 *Identificatieplicht*

Meerdere bronnen hebben verklaard dat ondanks het ontbreken van een wettelijke basis er vanaf achttien jaar de verplichting bestaat tot het hebben van een identiteitsbewijs.⁵⁸ Meerdere bronnen bevestigen dat het ondanks het ontbreken van een wettelijke identificatieplicht in de praktijk lastig is te functioneren zonder in het bezit te zijn van enige vorm van identificatie. Een persoon die diensten van de overheid nodig heeft kan te allen tijde om een identiteitsbewijs dan wel identificerende documenten van de lokale autoriteiten worden gevraagd. Een bron heeft verklaard dat het in theorie mogelijk is dat mensen zich staande kunnen houden zonder documenten - dit is bijvoorbeeld de situatie van jongeren die weigeren zich voor de nationale dienstplicht te melden - maar het is riskant en zeer beperkend (zie ook paragraaf 3.2.3). Om die reden worden ook veel documenten vervalst.⁵⁹ Een vertrouwelijke bron noemt het bewijs dat men de nationale dienstplicht heeft vervuld dan wel daarvan is vrijgesteld een waardevol document en onmisbaar in het maatschappelijk verkeer.⁶⁰

2.1.2 *Identificerende documenten*

Dienstplicht, travel permits en identiteitskaarten

In het Algemeen ambtsbericht Eritrea van juni 2018 is toegelicht dat wie in nationale dienst gaat zijn of haar identiteitskaart moet inleveren. Volgens voornoemd ambtsbericht hebben dienstplichtigen geen identiteitskaart nodig maar krijgen zij *travel permits* om zich (bij controleposten) te identificeren. Dienstplichtigen in militaire dienst krijgen gele 'manqasaqasi' (*laissez-passers*) van het ministerie van Defensie, en dienstplichtigen bij andere ministeries of burgerinstanties gebruiken een witte.⁶¹

Eén vertrouwelijke bron heeft in deze verslagperiode verklaard dat de identiteitskaart niet hoeft te worden ingeleverd, maar dat dienstplichtigen zowel in het bezit kunnen zijn van een manqasaqasi als een identiteitskaart.⁶² Volgens een andere bron dienen voor binnenlandse reizen dienstplichtigen zowel te beschikken over identiteitskaart als een manqasaqasi. Als je als dienstplichtige reist is het beschikken over een identiteitskaart niet voldoende en zul je te allen tijde ook een

⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 18 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 5 november 2020.

⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 29 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 18 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 20 augustus 2020.

⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁶¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018, p.23.

⁶² Vertrouwelijke bron, 23 september 2020.

manqasaqasi moeten overleggen. Op de manqasaqasi staat ook het nummer van de identiteitskaart.⁶³

Gelet op het vorenstaande is geen eenduidige conclusie mogelijk. Blijkbaar komen verschillende situaties voor. Zowel de situatie waarbij dienstplichtigen in het bezit zijn van een manqasaqasi en een identiteitskaart als die waarin dienstplichtigen uitsluitend in het bezit zijn van een manqasaqasi.

In eerdere ambtsberichten is ook gesproken over de introductie van nieuwe identiteitskaarten. De uitgifte van deze nieuwe identiteitskaarten is nooit goed van de grond gekomen aldus vertrouwelijke bronnen. Slechts een kleine groep mensen heeft een nieuwe identiteitskaart gekregen. Van deze laatste categorie personen zijn vingerafdrukken genomen.⁶⁴

Schooldocumenten

Gebleken is dat de informatie over schooldocumenten zoals opgenomen in eerdere ambtsberichten vragen oproept. De gebruikte terminologie was niet eenduidig. Nader onderzoek heeft geleid tot een nuancering van hetgeen daarover in het algemeen ambtsbericht Eritrea uit 2018 is opgenomen. Die nuancering betreft de leeftijd waarop scholieren in het bezit worden gesteld van dergelijke documenten.

Hieronder volgt eerst een overzicht met de informatie over schooldocumenten zoals gebruikt in voorgaande ambtsberichten.

In het algemeen ambtsbericht Eritrea van februari 2017 is de volgende informatie over schooldocumenten opgenomen:

- De meeste jongeren hebben een schoolpas. Elke middelbare school geeft een schoolpas uit. Bij aankomst in het opvangcentrum Endebaguna in Ethiopië laat naar verluidt veertig procent van de minderjarige Eritrese vluchtelingen zijn schoolpas zien. De schoolpas bevat een foto van de houder alsmede de naam van de school, de naam van de houder en diens adres, de klas en het schooljaar.⁶⁵

In het algemeen ambtsbericht Eritrea uit juni 2018 is het volgende opgemerkt:

- Elke Eritrese school geeft, volgens Eritrese bronnen in Ethiopië, schooldocumenten af aan de leerlingen, zelfs in ver afgelegen gebieden. Van de eerste tot de zevende *grade* – tussen zeven en dertien jaar - krijgen leerlingen volgens een bron een schoolkaart. Van de achtste tot de twaalfde *grade* krijgen de leerlingen aan het einde van het schooljaar volgens diezelfde bron een schoolrapport.⁶⁶

In het algemeen ambtsbericht Eritrea uit oktober 2019 is de term *student identification card* geïntroduceerd.⁶⁷

Om de informatie over schooldocumenten uit de eerdere ambtsberichten nader te duiden is aanvullend onderzoek gedaan. Om verwarring te voorkomen is in dit

⁶³ Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

⁶⁴ Vertrouwelijke bron 4 september 2020; Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

⁶⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017, p.31.

⁶⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018, p.22.

⁶⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019, p.14.

ambtsbericht gekozen voor de term *identiteitsbewijs voor scholieren (tassiera)*.⁶⁸ Het onderzoek in deze verslagperiode heeft de volgende informatie opgeleverd.

Identiteitsbewijs voor scholieren (grade 6-11)

Meerdere bronnen hebben aangegeven dat middelbare scholieren van grade 6-11 een identiteitsbewijs voor scholieren ontvangen.⁶⁹ Eén bron heeft verklaard dat dit de praktijk is voor alle middelbare scholen in Eritrea.⁷⁰ Eén andere bron heeft verklaard dat scholieren vanaf grade 8 en hoger een identiteitsbewijs nodig hebben. Tegelijkertijd stelde deze bron dat jongere scholieren (grade 6/7) vermoedelijk ook een identiteitsbewijs ontvangen.⁷¹ De leeftijd van deze kinderen kan verschillen en hangt af van wanneer zij met de school beginnen. De leeftijd op het identiteitsbewijs voor scholieren correspondeert niet altijd met de werkelijke leeftijd. De familie geeft in bepaalde gevallen een onjuiste geboortedatum op om militaire verplichtingen te ontlopen.⁷²

Volgens sommige bronnen ontvangt de school de blanco identiteitsbewijzen van het ministerie van Onderwijs waarna de leraar de naam van de scholier invult en een foto van de scholier op het document plaatst. Vervolgens plaatst de directeur het zegel op de foto.⁷³ Andere bronnen hebben verklaard dat de middelbare scholen zelf de identiteitsbewijzen 'produceren'. Het ministerie van Onderwijs speelt daarbij geen rol. Om die reden hebben deze identiteitsbewijzen geen uniform uiterlijk, aldus deze bronnen.⁷⁴

Eén bron heeft verklaard dat het in de Eritrese context goed voorstelbaar is dat er zowel middelbare scholen zijn die hun eigen identiteitsbewijzen uitgeven als dat er andere scholen zijn die de identiteitsbewijzen van het ministerie van Onderwijs krijgen toegezonden. Hoewel het ministerie van Onderwijs verantwoordelijk is zou het kunnen dat het ministerie tekortschiet in de distributie.⁷⁵

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat meer dan de helft van de scholieren in de middelbare schoolleeftijd geen onderwijs volgt. Daarbij bestaan ook grote verschillen tussen de verschillende gebieden in Eritrea. Het aandeel scholieren dat is uitgesloten van secundair onderwijs op het platteland (70,5%) is veel hoger dan dat

⁶⁸ De in eerdere ambtsberichten gebruikte termen *schoolpas*, *schoolkaart* en *student identification card* (feitelijk de Engelse equivalent van identiteitsbewijs voor scholieren) worden niet meer gebruikt.

⁶⁹ Vertrouwelijke bron 1 november 2020; Vertrouwelijke bron, 27 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 19 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 10 september 2020; Vertrouwelijke bron, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 30 september 2020; Vertrouwelijke bron, 28 oktober 2020; Ook in de vorige verslagperiode hebben bronnen bevestigd dat het identiteitsbewijs voor scholieren (in het algemeen ambtsbericht Eritrea van oktober 2019 werd dat document met de Engelse benaming *student identification card* aangeduid) wordt verstrekt aan middelbare scholieren. Vertrouwelijke bron, 1 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 2 juli 2019; Nuffic heeft in december 2016 een rapport gepubliceerd waarin het onderwijssysteem van Eritrea wordt beschreven en vergeleken met het Nederlandse systeem. In het rapport wordt toegelicht dat het voortgezet onderwijs twee cycli kent. De onderbouw van het voortgezet onderwijs duurt drie jaar en is bestemd voor kinderen in de leeftijdscategorie 12-15 jaar (grades 6-8). De bovenbouw van het voortgezet onderwijs duurt vier jaar en is voor kinderen in de leeftijdscategorie 15-19 jaar. (grade 9-12). Nuffic, *Onderwijssysteem Eritrea beschreven en vergeleken met het Nederlandse systeem*, 1 december 2016.

⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

⁷¹ Vertrouwelijke bron, 24 augustus 2020.

⁷² Vertrouwelijke bron, 20 augustus 2020; Danish Refugee Council, *Eritrea: National service, exit and entry*, 3 februari 2020, p. 94.

⁷³ Vertrouwelijke bron, 27 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 30 september 2020. Vertrouwelijke bron, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 7 oktober 2020; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht*, oktober 2019.

⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 1 november 2020; Vertrouwelijke bron, 28 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 20 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 13 januari 2019 en 22 augustus 2020.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 29 oktober 2020.

in stedelijke gebieden (21,2%).⁷⁶ Of het identiteitsbewijs voor scholieren veiligheidskenmerken heeft die vervalsingen bemoeilijken, is niet bekend.

Eén vertrouwelijke bron heeft verklaard dat scholieren die de militaire training op Sawa (grade 12) volgen ook een identiteitsbewijs bezitten. Dezelfde bron karakteriseert het onderwijssysteem in Eritrea als 'wanordelijk' omdat veel leraren en schooldirecteuren het land in de afgelopen jaren hebben verlaten. Daarom is het mogelijk dat scholieren helemaal geen identiteitsbewijs krijgen of dat er verschillen zijn in de leeftijd dan wel de grade waarop een leerling een identiteitsbewijs voor scholieren ontvangt. Volgens deze bron verschillen de identiteitsbewijzen van school tot school en van regio tot regio wat betreft kleuren en symbolen die op de kaarten zijn aangebracht. Dit betekent dat bijvoorbeeld elke middelbare school in Asmara, en in andere delen van in het land, een ander ontwerp heeft, en er verschillende kleuren en verschillende symbolen worden gebruikt.⁷⁷

Grade 1-5

Meerdere bronnen bevestigen dat jongere schoolkinderen (grade 1-5) geen identiteitsbewijs ontvangen.⁷⁸ Scholieren uit grade 1-5 gebruiken soms hun schoolrapport (*Bajella*) als een vorm van identiteitsbewijs bij controleposten tijdens vakantietrips en indien familie wordt bezocht in landelijke gebieden of in de grensstreek.⁷⁹ Eén bron merkt op dat deze praktijk, het gebruik van de *Bajella* als identiteitsbewijs bij controles, alleen plaatsvindt als je je begeeft buiten de Zoba waar je woont.⁸⁰

Paspoort

Blijkens een bericht op *Twitter* van 18 september 2020, afkomstig van de Eritrese autoriteiten, is de registratie van de naam op het paspoort gewijzigd. Waar voorheen geen afzonderlijke melding werd gemaakt van een achternaam heeft het Eritrese *Department of Immigration and Nationalities* per 17 augustus 2020 ook specifiek de categorie achternaam geïntroduceerd bij de afgifte van nieuwe paspoorten.⁸¹

2.1.3 *Centrale digitale bevolkingsregister*

In het Algemeen ambtsbericht Eritrea uit 2017 is stilgestaan bij de plannen voor het centrale digitale bevolkingsregister.⁸² Informatie over recente ontwikkelingen op dat gebied ontbreekt. Meerdere bronnen verklaren dat er plannen waren in die richting maar dat het vooral bij plannen is gebleven. Vergelijkbaar met het plan voor de introductie van een nieuwe identiteitskaart dat ook nooit echt van de grond is gekomen (zie hierboven).⁸³

⁷⁶ Eritrean Movement for Democracy and Human Rights en The Network of Eritrean Women, *Shadow Report to the CEDAW committee, 75th Cedaw Session Review*, 13 januari 2020, p.11. Human Rights Watch, *They are making us into slaves, not educating us*, 8 augustus 2019, p.29. Ministry of Education, *Eritrea Education Plan*, 1 februari 2018, p.41.

⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 13 januari 2019 en 22 augustus 2020.

⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 24 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 10 september 2020; Vertrouwelijke bron, 22 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 22 augustus 2020.

⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 28 september 2020; In 1996 werden de oude provincies samengevoegd tot zes regio's, of zoba's. Reisen van, Mirjam, Smits, Klara, *Eritrea en Eritrese vluchtelingen*, maart 2018, p.31.

⁸¹ NationalEr Interest, *Twitter* https://twitter.com/NationalEr_Int/status/1306880562590879744?s=08 geraadpleegd op 21 september 2020.

⁸² Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Eritrea, februari 2017, p.21.

⁸³ Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 28 september 2020.

2.1.4 *Geboorteregistratie*

Voor het vastleggen van geboortes geldt een wettelijk vereiste op grond van artikel 6 van de *Transitional Civil Code* (Proclamation No. 2/1991). In hoeverre er sprake is van daadwerkelijke geboorteregistratie en afgifte van geboorteaktes is niet bekend.

UNICEF heeft op haar website toegelicht dat het *National Statistics Office* verantwoordelijk is voor het opstellen van statistieken verband houdende met geboortes, maar er worden verschillende formulieren gebruikt om relevante gebeurtenissen op het gebied van geboortes in verschillende regio's te registreren. Daarom is het erg moeilijk om de geregistreerde informatie op nationaal niveau samen te voegen in een uitgebreide database, en is het niet mogelijk om geregistreerde informatie tussen regio's te vergelijken. Zowel op nationaal als op regionaal niveau blijft de technische capaciteit voor *Civil registration and vital statistics* (CRVS) ontoereikend. Kritieke gebieden zijn het beheer van registratieprocedures, statistieken en computer gerelateerde issues, zoals informatie- en communicatietechnologieën. UNICEF heeft op de website toegelicht dat de bovenstaande informatie werd verzameld over een periode van december 2016 tot november 2017.⁸⁴

Er is weliswaar sprake van een wettelijk vereiste voor het vastleggen van geboortes (zie hierboven) in de praktijk blijkt echter dat het niet mogelijk was om het af te dwingen. In ieder geval tot 2015 is niemand ooit bestraft wegens het niet inschrijven van een kind in een geboorteregister.⁸⁵

Een rapport van de *Danish Refugee Council* (DRC) uit januari 2020 kwalificeert geboorteaktes als 'een vrij nieuw fenomeen'.⁸⁶

In een rapport van de *UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women* (CEDAW), dat in de verslagperiode verscheen, is toegelicht dat het in plattelandsgebieden in Eritrea moeilijk is om geboorteakten te verkrijgen. Wel juicht het comité de inspanningen van Eritrea toe om geboorteregistratie te promoten. Het comité doet de aanbeveling geboorteregistratie te vergemakkelijken, met name in plattelandsgebieden, via het gebruik van moderne informatie en andere technologieën en door vereenvoudiging van en het zorgdragen voor betaalbare geboorteregistratie procedures.⁸⁷

Op welke schaal er sprake is van daadwerkelijke geboorteregistratie en afgifte van geboorteaktes kan op grond van bovenstaande informatie niet worden vastgesteld. Dat alle pasgeborenen een geboorteakte krijgen, zoals in het algemeen ambtsbericht Eritrea uit 2018 is opgemerkt, lijkt niet aannemelijk gelet op hetgeen uit voornoemde bronnen is gebleken.⁸⁸

2.1.5 *Voogdij, huwelijks- en overlijdensaktes*

In het Algemeen ambtsbericht Eritrea uit 2017 is ingegaan op voogdij, huwelijk- en overlijdensaktes en er zijn geen aanwijzingen dat op dit vlak relevante wijzigingen hebben plaatsgevonden.

⁸⁴ UNICEF, <https://data.unicef.org/crvs/eritrea/> geraadpleegd op 17 juli 2020.

⁸⁵ Abraha, Amanuel, Yohannes, *Expert Opinion Birth Certificate and related Issues in Eritrea*, 27 januari 2020, p.7.

⁸⁶ Danish Refugee Council, *Eritrea: National service, exit and entry*, 3 februari 2020, p. 94.

⁸⁷ UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women, *Concluding observations on the sixth periodic report of Eritrea*, 10 maart 2020.

⁸⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018, p.23.

2.1.6 *Uitreisvisa*

In de voorgaande ambtsberichten is toegelicht dat het voor Eritreeërs moeilijk is hun land op legale wijze te verlaten. Daarvoor hebben zij niet alleen een geldig reisdocument nodig maar ook een uitreisvisum. Om een uitreisvisum te verkrijgen moet men kunnen bewijzen dat men de dienstplicht heeft vervuld of hiervan officieel is vrijgesteld. Bovendien moet men de reden voor de uitreis vermelden. Er is geen informatie beschikbaar over wijzigingen in het uiterlijk dan wel de afgifteprocedure. Evenmin is bekend of meer of minder mensen in aanmerking komen voor uitreisvisa.⁸⁹

2.1.7 *Residence card*

In eerdere ambtsberichten is ingegaan op de wijze waarop de bevolkingsregistratie in Eritrea plaatsvindt. Daarbij is onder andere uitvoerig stilgestaan bij de rol die de *residence card* speelt bij de registratie van personen en bij de uitgifte van voedselbonnen.⁹⁰ Eén vertrouwelijke bron heeft toegelicht dat huiseigenaren in Eritrea een belangrijke rol spelen bij het registreren van hun huurders in de lokale administratie (Kebele) en daarbij tevens bij de toedeling van voedselbonnen. De registratie is gebonden aan een woning en aan eigenaar/verhuurder van de woning. Bij een verhuizing moet de verhuurder van de woning die wordt achtergelaten een bewijs dat de woning is 'vrijgegeven' meegeven aan de vertrekkende huurder. Dat heeft de huurder nodig om de registratie in de nieuwe woning in de lokale administratie te realiseren.⁹¹ Een andere bron heeft de hier beschreven rol van de huiseigenaar bevestigd.⁹² Deze informatie kon overigens niet via andere bronnen worden geverifieerd.⁹³ Een bewijs van registratie in de lokale administratie is ook van belang bij de verlening van andere overheidsdiensten (zoals bijvoorbeeld het verstrekken van een exit-visum, of het verkrijgen van een rijbewijs).⁹⁴

In een eerder ambtsbericht is aangegeven dat veel Eritreeërs hun *residence card* niet verlengen. Het niet verlengen blijft zonder gevolgen zolang zij niet verhuizen en geen overheidsdiensten nodig hebben. Een vertrouwelijke bron bevestigde dat dit nog steeds praktijk is.⁹⁵

2.1.8 *Nationaliteitsverklaring*

Het is niet bekend of onderzoek wordt gedaan in de registers van Eritrea, alvorens de Eritrese ambassade in Nederland een nationaliteitsverklaring afgeeft.

⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, februari 2017, juni 2018 en oktober 2019.

⁹⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017, p.19, 20; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018, p.23.

⁹¹ Vertrouwelijke bron, 4 september 2020.

⁹² Vertrouwelijke bron, 30 september 2020.

⁹³ Vertrouwelijke bron, 20 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 24 september 2020; Vertrouwelijke bron, 28 september 2020.

⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 4 september 2020; Vertrouwelijke bron, 16 september 2020.

⁹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018, p. 23; Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020.

3 Mensenrechten

3.1 Algemene mensenrechtensituatie

Voorgaande ambtsberichten schetsten een somber beeld als het ging om de mensenrechtensituatie in Eritrea. Er bestaat geen aanleiding dat beeld voor deze verslagperiode bij te stellen.⁹⁶

De autoriteiten bleven Eritreeërs voor onbepaalde tijd in militaire dan wel civiele dienst nemen, zonder dat de dienstplichtigen inspraak hadden in de aard van de werkzaamheden of de plaats van tewerkstelling, en vaak onder slechte omstandigheden. De Eritrese autoriteiten hielden Eritreeërs zonder proces vast, onder zeer zware omstandigheden en vaak incommunicado.⁹⁷ Er zijn geen aanwijzingen dat de habeas corpus-bepalingen⁹⁸ van het nieuwe wetboek van strafrecht zijn geïmplementeerd.⁹⁹

Gedurende 2019 was er geen ruimte voor het maatschappelijk middenveld. Onafhankelijke mediakanalen in Eritrea zijn sinds 2001 gesloten. De regering heeft geen verkiezingen gepland of de grondwet van 1997 geïmplementeerd, waarin de burgerrechten worden gegarandeerd en de uitvoerende macht wordt beperkt. De regering nationaliseerde religieuze scholen en sloot katholieke gezondheidsvoorzieningen (zie ook hieronder).¹⁰⁰

Andere kerkelijke organisaties hebben ook met beperkingen te maken gehad. In januari 2020 stopte bijvoorbeeld Finn Church Aid, een niet-gouvernementele ontwikkelingsorganisatie, haar activiteiten in Eritrea. Het ondersteunde een programma dat gericht was op het opbouwen van lerencapaciteit, dat nu is uitgesteld vanwege het gebrek aan noodzakelijke steun van de autoriteiten en de trage uitvoering.¹⁰¹

⁹⁶ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020; Human Rights Watch, *Annual report on the human rights situation in 2019, Eritrea*, 14 januari 2020; Amnesty International, *Report on Human Rights situation 2019*, Eritrea 8 april 2020; Vertrouwelijke bron, 7 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Eritrean Movement for Democracy and Human Rights en The Network of Eritrean Women, *Shadow Report to the CEDAW committee, 75th Cedaw Session Review*, 13 januari 2020.

⁹⁷ Incommunicado gevangenschap is een vorm van gevangenschap waarin de gevangene geen of nauwelijks contact mag hebben met de buitenwereld, ook niet met advocaten en familieleden. De term komt van het Spaans *incomunicar*, 'de communicatie afsluiten'. Incommunicado gevangenschap wordt vooral ingezet om gevangenen weerlozer te maken – ze krijgen immers geen rechtsbijstand. Incommunicado wordt wel vertaald als 'eenzame opsluiting', maar die twee termen betekenen niet precies hetzelfde. In eenzame opsluiting is er geen contact met medegevangenen, terwijl incommunicado opsluiting ook kan gelden voor meerdere mensen in dezelfde cel of gevangenis die wel met elkaar, maar niet met een advocaat contact mogen hebben. Amnesty, <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/incommunicado-gevangenschap> geraadpleegd op 6 oktober 2020.

⁹⁸ Habeas corpus (Latijn voor 'dat je het lichaam hebt') is een rechtsmiddel om de wettigheid van een detentie te bepalen. Door het indienen van een verzoek tot habeas corpus bij een rechtbank kun je laten vaststellen of en hoe iemand gevangen zit. Amnesty https://www.amnesty.nl/encyclopedie/habeas-corporus?gclid=FAIaIQobChMIoOLuj7id7AIVhNeyCh2ljg4UEAAYASAAEgLN8_D_BwE geraadpleegd op 5 oktober 2020.

⁹⁹ Human Rights Watch, *Annual report on the human rights situation in 2019, Eritrea*, 14 januari 2020; Freedom House, *Freedom in the World Eritrea 2020*, 4 maart 2020.

¹⁰⁰ Ibid; United Nations Human Rights Council, *Human Rights Council adopts 13 resolutions, extends mandates on Eritrea (...)*, 16 juli 2020.

¹⁰¹ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.10.

Uit een overzicht wereldwijd van de toegangsmogelijkheden voor humanitaire hulp tot landen blijkt dat Eritrea samen met Syrië en Jemen tot de drie landen behoort die het meeste beperkingen kennen. De organisatie ACAPs kwalificeert de situatie in Eritrea als een met 'extreme beperkingen'.¹⁰²

De verkiezing van Eritrea in januari 2019 als lid van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (HRC), heeft niet geleid tot meer respect voor internationale normen of betrokkenheid bij de procedures van de HRC. In plaats daarvan blijft Eritrea de toegang voor de Speciale Rapporteur voor Eritrea en alle andere mensenrechtenmonitors weigeren. Ondanks het stevige verzet van Eritrea werd het mandaat van de speciale rapporteur in juli 2020 voor een jaar verlengd (zie ook hieronder paragraaf 3.1.1).¹⁰³

Willekeurige detentie en verdwijningen gingen door. Veiligheidstroepen beperkten het recht op vrijheid van meningsuiting in het land, en aanhangers van de regering vielen mensenrechtenactivisten in de diaspora aan en bedreigden ze.¹⁰⁴

Eritrea is 's werelds meest gecensureerde land, volgens een lijst die is opgesteld door het *Committee to Protect Journalists* (CPJ). De lijst is gebaseerd op CPJ's onderzoek naar het gebruik van tactieken, variërend van gevangenisstraf en repressieve wetten tot toezicht op journalisten en beperkingen op toegang tot internet en sociale media.¹⁰⁵

Op de *World Press Freedom Index 2020* van de organisatie *Reporters without Borders* (RSF) staat Eritrea op plek 178 van de totaal 180 landen.¹⁰⁶

RSF heeft een zaak aangespannen tegen de president Isaias van Eritrea. De zaak is ingediend bij het kantoor van de Zweedse aanklager voor internationale misdrijven. RSF beschuldigt president Isaias en zeven andere hoge Eritrese functionarissen van misdaden tegen de menselijkheid wegens de gevangenhouding van journalist Dawit Isaak sinds 2001. De Zweeds-Eritrese journalist en dichter werd zonder proces gearresteerd door het Eritrese regime en zit al 19 jaar vast. Hij heeft geen contact met familie of advocaten. Aangenomen wordt dat hij in onmenselijke omstandigheden wordt vastgehouden in het detentiecentrum van Eiraeiro, aldus RSF. De zaak "heeft tot doel druk uit te oefenen op de Zweedse gerechtelijke autoriteiten om degenen te arresteren die verantwoordelijk worden gehouden voor het lot van Isaak als ze Zweden binnenkomen". RSF hoopt verder dat deze zaak de persvrijheid kan verbeteren en kan helpen om een einde te maken aan de straffeloosheid van geweldsmisdrijven in het land.¹⁰⁷

3.1.1 *Het mandaat voor de Speciaal Rapporteur Eritrea*

Op Nederlands initiatief is er in juni 2019 een kerngroep gevormd bestaande uit Nederland, Duitsland, Frankrijk, België, Oostenrijk en Australië, om het mandaat van de Speciaal Rapporteur voor Eritrea te verlengen en zo Eritrea op de agenda

¹⁰² ACAPs, *CrisisInSight Humanitarian Access Overview*, juli 2020.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Amnesty International, *Report on Human Rights situation 2019*, Eritrea 8 april 2020

¹⁰⁵ Committee to Protect Journalists, *10 Most censored countries*, <https://cpj.org/reports/2019/09/10-most-censored-eritrea-north-korea-turkmenistan-journalist/#1> geraadpleegd op 19 augustus 2020.

¹⁰⁶ Reporters without Borders, *World Press Freedom Index 2020*, <https://rsf.org/en/ranking#>, geraadpleegd op 26 oktober 2020.

¹⁰⁷ Reporters Without Borders, *RSF brings "crime against humanity" case in Sweden against Eritrea's president*, 22 oktober 2020.

van de VN Mensenrechtenraad te houden. Nederland diende ook in 2020 – ditmaal als lid van de Mensenrechtenraad – wederom samen met de kerngroep een mandaatverlengingsresolutie in en heeft daarbij in het bijzonder Eritrea opgeroepen om hervormingen door te voeren, gevangenen vrij te laten en democratische vrijheden en mensenrechten te respecteren.¹⁰⁸

Een aantal van 24 mensenrechtenorganisaties deed een oproep aan de permanente vertegenwoordigers van de lidstaten en de waarnemers van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties om het mandaat van de speciale VN-rapporteur voor Eritrea te verlengen.¹⁰⁹ In een resolutie over de mensenrechtensituatie in Eritrea, aangenomen met 24 stemmen voor, 10 stemmen tegen en 13 onthoudingen, werd op 16 juli 2020 besloten het mandaat van de Speciale Rapporteur voor de mensenrechtensituatie in Eritrea met een periode van een jaar te verlengen.¹¹⁰

Op 7 oktober 2020 vervulde de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties 8 vacatures voor speciale rapporteurs (mandaathouders voor speciale procedures). De Sudanese Mohamed Abdelsalam Babiker is geselecteerd als speciale rapporteur voor Eritrea, als opvolger van de vorige rapporteur Daniela Kravetz.¹¹¹

3.1.2 COVID-19

In april 2020 sprak een aantal van 95 Eritrese wetenschappers en professionals in de diaspora, in een manifest hun bezorgdheid uit over de toestand van de gezondheidszorg in Eritrea, in verband met het COVID-19-virus. De gezondheidszorg werd al ernstig geraakt door de overheidsmaatregel waarbij katholieke ziekenhuizen en klinieken werden genationaliseerd. Als gevolg van die maatregel vertrok een belangrijk aantal gezondheidsprofessionals naar andere landen. Ook doet het manifest een oproep aan de VN en de *World Health Organization* (WHO) om in overeenstemming met de richtlijnen van de WHO de risico's van COVID-19 te minimaliseren en om die reden de gesloten ziekenhuizen en klinieken te heropenen en politiek gevangenen en gevangenen die vast zitten wegens lichte vergrijpen vrij te laten.¹¹²

De Verenigde Arabische Emiraten (VAE) verstrekten voedsel en medische hulp aan verschillende landen die zijn getroffen door de COVID-19-pandemie. Ook deden de VAE het aanbod hulp te schenken aan de lokale Afar-bevolking. Het voorstel werd in duidelijke bewoordingen afgewezen door de Eritrese autoriteiten bij monde van gouverneur, generaal Teklai Kifle.¹¹³

Een vliegtuig vol met COVID-19-benodigdheden geschonken door de Chinese miljardair Jack Ma en zijn Alibaba Group werd geweigerd te landen op de luchthaven van Asmara en keerde terug naar zijn basis in Addis Abeba.¹¹⁴

De leiders van Eritrea besloten de essentiële apparatuur die Ma aanbood af te wijzen. Op 5 april 2020 bevestigde het hoofd van Economische Zaken van de

¹⁰⁸ Kamerstukken II, 2019/20, 2987, 3 juni 2020.

¹⁰⁹ Civil Rights Defenders, *Extend the Mandate of the UN Special Rapporteur on Eritrea*, <https://crd.org/2020/05/06/extend-the-mandate-of-the-un-special-rapporteur-on-eritrea/>, geraadpleegd op 7 juli 2020.

¹¹⁰ United Nations Human Rights Council, *Human Rights Council adopts 13 resolutions, extends mandates on Eritrea* (...), 16 juli 2020.

¹¹¹ United Nations Human Rights Council, *Human Rights Council concludes regular forty-fifth session after adopting 35 resolutions, one Presidential Statement and one decision*, 7 oktober 2020.

¹¹² Eritrea Hub, *The 2020 Manifesto of Eritrean Scholars and Professionals in the Diaspora*, 7 april 2020.

¹¹³ Asena ATV, *The population in Eritrea are starving and are crying for help*, 13 augustus 2020.

¹¹⁴ Asena ATV, *The population in Eritrea are starving and are crying for help*, 13 augustus 2020.

regerende partij in Eritrea de PFDJ, Hagos "Kisha" Gebrehiwet, publiekelijk dat de Eritrese regering de donatie van Ma afwees. De man die verantwoordelijk is voor de economie van Eritrea verklaarde dat het land geen "stortplaats" wil worden voor "ongevraagde donaties". Het accepteren van dergelijke aanbiedingen zou in strijd zijn met "het principiële standpunt van de Eritrese regering die pleit voor zelfredzaamheid", voegde hij eraan toe.¹¹⁵

Blijkens bronnen zijn sinds de uitbraak van de COVID-19-pandemie vele duizenden Eritreeërs uit buurlanden teruggekeerd naar Eritrea. Volgens een nieuwsbron, zich baserend op berichtgeving van het Eritrese ministerie van Gezondheid, waren er in juni 2020 ruim 7.700 Eritrese staatsburgers naar huis teruggekeerd via irreguliere land- en zeeroutes vanuit Ethiopië, Sudan, Djibouti en Jemen, ondanks het algemene verbod op verplaatsingen van mensen in de regio als geheel. De meeste van deze personen werden bij hun terugkeer naar Eritrea in quarantaine geplaatst. Zij werden na afloop van de quarantaine procedure vrijgelaten uit de quarantainecentra, terwijl er nog steeds ongeveer ruim 3.400 personen in 47 centra in het hele land verblijven.¹¹⁶ Eén vertrouwelijke bron berichtte dat in juli 2020 het aantal terugkeerders was opgelopen tot 13.000.¹¹⁷ Andere vertrouwelijke bronnen plaatsen ernstige kanttekeningen bij de genoemde aantallen.¹¹⁸

Twitterberichten in september 2020 maakten melding van bussen vol Eritrese jongeren die op het punt stonden Sawa binnen te gaan, het trainingskamp voor de nationale dienst van Eritrea. *Radio Erena* meldde dat ondanks de volledige stop van het openbaar vervoer in Eritrea en te midden van COVID-19-maatregelen, er een uitzondering wordt gemaakt voor het transport naar Sawa.¹¹⁹

De regering van Eritrea heeft in september 2020 op borgtocht 27 religieuze gevangenen van de evangelische en pinkster-christelijke denominaties (zie ook paragraaf 3.2.2) vrijgelaten die jarenlang vastzaten vanwege geloofsredenen, zo meldden de BBC en *Christian Solidarity Worldwide* (CSW). Gevangenen, van wie sommigen meer dan zestien jaar in de gevangenis hebben gezeten, werden onder bepaalde voorwaarden vrijgelaten "op die manier kunnen de borgstellers aansprakelijk worden gehouden voor hun toekomstige acties", aldus CSW. De officiële reden voor de vrijlating is onbekend, maar er wordt vermoed dat het verband houdt met COVID-19 en de overbevolking van de gevangnissen in Eritrea. De oprichter van CSW merkte op dat 'veel meer gevangenen die vanwege hun geloof zijn gedetineerd willekeurig worden vastgehouden dan er zijn vrijgelaten, en het feit dat deze vrijlating werd voorafgegaan door verdere arrestaties is een aanwijzing voor een voortdurende onderdrukking van het recht op vrijheid van godsdienst of overtuiging.'¹²⁰

¹¹⁵ AlJazeera, *Can Eritrea's government survive the coronavirus*, 3 mei 2020.

¹¹⁶ XinhuaNet, *Eritrea's confirmed COVID-19 cases pass 100-mark*, 17 juni 2020.

¹¹⁷ Vertrouwelijke bron, 22 september 2020.

¹¹⁸ Vertrouwelijke bron, 20 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2020.

¹¹⁹ Radio Erena, *Eritrean students forced into Sawa*, twitter.com/radioerena/status/1303247571780087808?s=12; Human Rights Watch, *Eritrea Buses Thousands of Students to Military Camp*, 11 september 2020.

¹²⁰ Christian Solidarity Worldwide, *Conditional release of 27 Christian prisoners*, 11 september 2020; BBC, *Eritrea 'releases Christian prisoners on bail'*, 10 september 2020.

3.2 Positie van specifieke groepen

3.2.1 Etnische minderheden

In principe hebben alle sociale groepen gelijke toegang tot de (beperkte) dienstverlening van de staat, inclusief basisgezondheidszorg, onderwijs en voedselcoupons in stedelijke gebieden. Scholen en een beperkt aantal gezondheidscentra zijn geconcentreerd in steden en worden gedomineerd door de etnische groep Tigrinya, terwijl andere etnische groepen – vooral pastorale en agropastorale sociale groepen - zijn uitgesloten van veel diensten. Voedselcoupons worden om politieke redenen vaak achtergehouden. In de praktijk zijn etnische minderheden ondervertegenwoordigd in het hoger onderwijs en in de administratie, die worden gedomineerd door Tigrinya-mannen. Etnische minderheidsgroepen zoals de Saho, Afar, Kunama, Nara en Bidhawyeet (voorheen Hidareb genoemd) zijn over het algemeen kwetsbaarder en armer, en ze lijden vaker aan ondervoeding; onder deze gemeenschappen is de kindersterfte erg hoog, aangezien weinig ouders familieleden hebben in geïndustrialiseerde landen die hen financieel kunnen ondersteunen.¹²¹

De regering ontkent de aanwezigheid van scheidslijnen langs etnische en religieuze lijnen in Eritrea. Door te beweren dat alle maatschappelijke groepen gelijke rechten hebben en een onafscheidelijke eenheid van Eritrese nationalistenvormen, verbergt de staat de structurele discriminatie waarmee etnische en religieuze minderheden worden geconfronteerd. De administratie, het onderwijssysteem en het leger worden gedomineerd door de etnische groep Tigrinya, die ongeveer 50% van de bevolking omvat. Terwijl de hele bevolking onderhevig is aan politieke onderdrukking en mensenrechtenschendingen, is er structurele discriminatie van de andere acht etnische groepen, die overwegend moslim zijn. Het politieke leiderschap grijpt etnische en religieuze scheidslijnen aan om haar macht en politieke controle te behouden. Het speelt ook individuele clans binnen etnische groepen tegen elkaar uit door ze te verdelen in vermeende loyalisten van de regering en vermeende tegenstanders.¹²²

Bronnen melden dat discriminatie plaatsvindt door de regering en de samenleving tegen etnische minderheden, met name tegen de nomadische Kunama en de Afar.¹²³

Afar

Het levensonderhoud en het bestaan van Afar-gemeenschappen in de regio Dankalia wordt bedreigd. De Speciale Rapporteur heeft meldingen ontvangen van intimidatie, willekeurige arrestatie en verdwijning van leden van Afar-gemeenschappen. Bij een incident in november 2019 gaf een marine-commandant van de plaats Marsa

¹²¹ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report – Eritrea*, 2020, p.17, p.24; In Eritrea worden de volgende etnische groepen onderscheiden: Tigrinya, Tigre, Rashaida, Dhalik, Afar, Saho, Bilen, Bidhawyeet, Kunama en Nara. Reisen van, Mirjam, Smits, Klara, *Eritrea en Eritrese vluchtelingen*, maart 2018, p. 63-68.

¹²² Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report – Eritrea*, 2020 p.34; Good Governance Africa, *Rule by fear*, 4 december 2019. Binnen de verschillende etnische groepen kan wel degelijk sprake zijn van verscheidenheid. Van de Tigrinya en Tigre wordt bijvoorbeeld vermeld dat beide groepen eerder bestaan uit een relatief los verband van stammen of clans, met deels eigen wetten, regels en gewoonten, dan uit een homogene uniforme groep. Reisen van, Mirjam, Smits, Klara, *Eritrea en Eritrese vluchtelingen*, maart 2018, p. 61; De etnische groepen van Eritrea zijn onderverdeeld in verschillende clans en subclans die vaak betrokken zijn bij conflicten over land, water, etc. Normaal gesproken worden deze conflicten opgelost door *shemagelle* (bemiddelaars), maar de overheid kan ervoor kiezen om ze uit te buiten om onenigheid te creëren. Vertrouwelijke bron, 24 november 2020.

¹²³ United States Department of State, *Country Reports on human rights practices for 2019*, maart 2020, p. 19; United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.11; Freedom House, *Freedom in the World Eritrea 2020*, 4 maart 2020.

Fatuma de Afar-oudsten (*elders*) van de eilandgemeenschappen Baka, Hawakil, Aluli en hun omgeving, ten zuiden van Massawa, opdracht hun bezittingen te verzamelen en het gebied te verlaten omdat de marine daar trainingsoefeningen moest uitvoeren. Nadat de oudsten hadden geweigerd zich te schikken, vernietigden de manschappen van de marine-commandant verschillende vissersboten en arresteerden vijf lokale Afar-vissers, die sindsdien zijn vermist. Rond half maart 2020 arresteerden de marine ten minste vijf Afar-vissers die hun vis verkochten in de haven van Massawa en namen drie van hun boten in beslag. Deze mannen worden vermist. Bovendien bleven meer dan twintig Afar-vissers die vermist werden bij afzonderlijke incidenten in februari 2018 en februari 2019 onvindbaar. Deze herhaalde intimidaties hebben angst gezaaid onder de Afar-gemeenschappen aan de kust. Om die reden zijn velen gevlucht.¹²⁴

De Speciale Rapporteur heeft naar haar zeggen informatie ontvangen dat het leger, sinds werd begonnen met de zoutexploitatie in Colluli in 2017, de pastorale Afar-gemeenschappen geleidelijk uit het gebied heeft verdreven. Volgens deze berichten zijn Afar-dorpelingen uit verschillende plaatsen rond Colluli geleidelijk hun bestaansmiddelen, hun toegang tot weilanden en hun dieren kwijtgeraakt. Hele gemeenschappen zijn naar verluidt ontheemd. Veel van de ontheemden zijn naar Ethiopië gevlucht.¹²⁵

Een bron meldt dat het regime de COVID-19-quarantaine aangreep om oude rekeningen met de Afar-minderheid te vereffenen. Begin april 2020 waarschuwden Afar-gemeenschapsleiders de autoriteiten voor het risico van hongersnood als gevolg van de uitputting van de voedselvoorziening. De bakkerijen werden gesloten en aan het einde van de maand blokkeerde de regering de deuren van het ziekenhuis en de gezondheidsfaciliteiten in de haven van Assab, waardoor zieken en zwangere vrouwen onverrichter zaken naar huis terugkeerden.¹²⁶

Een vertrouwelijke bron gaf aan dat de Eritrese autoriteiten de COVID-19-maatregelen aanwenden om de Afar bevolkingsgroep nog verder te marginaliseren.¹²⁷

Volgens de organisatie *Human Rights Concern Eritrea* heeft de Eritrese regering onder het voorwendsel de bevolking tegen COVID-19 te beschermen, alle land- en zeegebieden van de regio volledig gesloten, zonder maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de voedselvoorziening de bevolking zou kunnen bereiken.¹²⁸

Begin april 2020 brachten traditionele Afar-leiders de Eritrese regering op de hoogte van het risico op hongersnood welke alle burgers in de hele regio bedreigde als gevolg van de bewegingsbeperkingen die hen werden opgelegd. In april en mei 2020 hebben de Eritrese regeringstroepen veel konvooien van kamelen met levensmiddelen uit de regio Samoti aan de Ethiopisch-Eritrese grens tegengehouden alsmede kameelkonvooien die levensmiddelen uit Djibouti naar de regio vervoerden. In mei 2020 hielden de Eritrese veiligheidstroepen 74 kamelen vast in het Buya-

¹²⁴ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.11.

¹²⁵ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.11.

¹²⁶ Eritrea Hub, *Eritrea: the regime lashes out at the Afar*, 6 juni 2020; Geneva Council for Rights & Liberties, *Eritrea: Starvation and Coronavirus as a weapon to forcibly displace the inhabitant of the Red Sea Afar*, 10 juli 2020

¹²⁷ Vertrouwelijke bron, 4 september 2020.

¹²⁸ Human Rights Concern Eritrea, *Afar People Facing Mass Starvation because of Eritrean Government's Policy*, 15 juli 2020.

gebied van de subregio Ghalo, waardoor de bevoorrading uit die richting werd afgesloten.¹²⁹

In oktober 2020 werd melding gemaakt van de arrestaties door de Eritrese autoriteiten van hele families in het Galalo District, in de Afar Rode Zee regio van Eritrea. De veiligheidstroepen van het leger hebben naar verluidt de families in het Endeli-district gearresteerd; Er werden 6 gezinnen met 3 kinderen onder de 12 jaar opgepakt.¹³⁰

Taal

Eritrea heeft ten minste negen officieel erkende talen, die behoren tot elk van de officieel erkende etnische groepen. Artikel 4, lid 3, van de niet geïmplementeerde Grondwet waarborgt de gelijkheid van alle Eritrese talen. In de praktijk blijft Tigrinya de dominante taal in het land, als de taal van de grootste etnische groepen die bijna de helft van de Eritrese samenleving vormen. In de praktijk is de reële, of de als zodanig ervaren voorkeursbehandeling van de Tigrinya-taal (ten koste van andere talen), een van de belangrijkste gronden voor klachten van andere etnische groepen.¹³¹

Onderwijs

De Eritrese overheid voorziet in zogenaamde moedertaalscholen voor primair onderwijs. Deze moedertaalscholen bevinden zich in afgelegen landelijke gebieden en zijn zeer arm aan mankracht en voorzieningen. Ze worden meestal geleid door ongekwalificeerde en onbetaalde leraren die hun nationale dienstplicht vervullen. Velen van hen ontvluchten vervolgens het land. Veel minderjarige studenten worden door het leger op het platteland opgepakt en ingelijfd zonder hun ouders te informeren.¹³²

De meeste beroepsopleidingscentra, hogescholen en gezondheidscentra zijn te vinden in de hoofdstad en in de zuidelijke regio, waar de dominante etnische groep van Tigrinya geconcentreerd is, terwijl andere groepen weinig toegang hebben tot vervolgonderwijs en over het algemeen als dienstplichtigen in het militaire opleidingscentrum van Sawa worden ingelijfd bij het bereiken van de leeftijd van achttien jaar. Vervolgens worden ze ingezet als dwangarbeiders in PFDJ- en militaire ondernemingen of in het ambtenarenapparaat.¹³³

In paragraaf 3.2.7 en 3.2.8 wordt ingegaan op specifieke onderwijsvoorzieningen voor meisjes en (alleenstaande)minderjarigen.

3.2.2 *Religieuze groeperingen*

De Grondwet uit 1997 garandeert weliswaar vrijheid van godsdienst, echter de grondwet werd nimmer geïmplementeerd. De regering gebruikt *Proclamatie No. 73/1995* als basis voor het beperken van religieuze vrijheid, met inbegrip van de

¹²⁹ Human Rights Concern Eritrea, Afar People Facing Mass Starvation because of Eritrean Government's Policy, 15 juli 2020.

¹³⁰ Plaut, Martin, *Eritrean troops round up Afar families*, <https://martinplaut.com/2020/10/12/eritrean-troops-round-up-afar-families/> 12 oktober 2020, geraadpleegd op 16 oktober 2020; Geeska Afrika Online, Eritrea: *Troops round up Afar families*, 13 oktober 2020.

¹³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019, p.35, 36; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

¹³² Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report - Eritrea*, 2020 p. 26. Human Rights Watch, "They are making us into slaves, not educating us", augustus 2019, p.29.

¹³³ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report - Eritrea*, 2020 p. 17.

vrijheid van religieuze actoren om andere politieke opvattingen te uiten dan de door de overheid goedgekeurde standpunten. Controle door de overheid van alle media, en het openbaar debat beperkte de informatie beschikbaar over maatschappelijke acties die de vrijheid van godsdienst beïnvloeden.¹³⁴ Het gebrek aan burgerrechten treft de hele bevolking, maar etnisch en religieuze minderheden worden vaak onderworpen aan een relatief strengere behandeling.¹³⁵

De regering erkent slechts vier religieuze groepen: de koptisch-orthodoxe, de rooms-katholieke, de luthers-evangelische kerk en de soennitische islam. Leden van andere, niet-geregistreerde, denominaties mogen niet vrijelijk hun geloof uitoefenen of deelnemen aan religieuze bijeenkomsten.¹³⁶ Evangelische christelijke en pinkstergemeenschappen worden nog steeds geconfronteerd met ernstige beperkingen bij de belijdenis van hun geloof. Aanhangers van zowel geregistreerde als niet-geregistreerde groepen worden willekeurig gearresteerd en vastgehouden. Niet-geregistreerde groepen missen de privileges van geregistreerde groepen, en hun leden kunnen worden gearresteerd en mishandeld en vrijgelaten op voorwaarde dat ze formeel afstand doen van hun geloof, hoewel sommige niet-geregistreerde groepen mogen opereren en de regering hun erediensten tolereert.¹³⁷

Internationale niet-gouvernementele organisaties en media bleven berichten dat leden van alle religieuze groeperingen in verschillende mate werden onderworpen aan schendingen en beperkingen van de regering. Leden van niet-erkende religieuze groepen meldden gevallen van opsluiting en sterfgevallen in hechtenis vanwege mishandeling en zware gevangenisomstandigheden. Het (voorlopige) wetboek van strafrecht spreekt niet direct over sancties voor religieuze groepen die zich niet registreren of anderszins de wet niet naleven, maar bepaalt een gevangenisstraf voor "onwettige vergadering" variërend van één tot zes maanden en een boete die kan oplopen tot 20.000 Nakfa (circa 1.100 euro).¹³⁸

De vrijheid van godsdienst werd in de verslagperiode verder ingeperkt. Er was sprake van toenemende bemoeienis en beperkingen opgelegd aan religieuze groeperingen. Hierboven werd reeds melding gemaakt van de sluiting van katholieke ziekenhuizen en klinieken. In februari 2020 werd een delegatie van katholieke hoogwaardigheidsbekleders onder leiding van de aartsbisschop van Addis Ababa en hoofd van de Ethiopische katholieke kerk, geweigerd om Asmara te bezoeken. Ondanks het bezit van geldige inreisvisa werd de delegatie zestien uur vastgehouden voordat ze teruggestuurd werden naar de Ethiopische hoofdstad.¹³⁹

De politie deed in april 2020 een inval bij een huiskerkbijeenkomst in Mai Chehot. Vijftien christenen werden gearresteerd en afgevoerd naar het politiebureau waarna zij werden opgesloten in de Mai Serwa gevangenis. Een tweede groep van dertig personen, waaronder ook enkele niet-christenen, werd eind juni 2020 opgepakt tijdens een bruiloft van een christelijk bruidspaar.¹⁴⁰

In de Tweede Kamer werden Kamervragen gesteld over de mensenrechtensituatie in Eritrea naar aanleiding van de excommunicatie van Patriarch Antonios en de andere geestelijken, gelovigen die in de Eritrese gevangenis vastzitten, zonder enige

¹³⁴ United States Commission on International Religious Freedom, *Annual Report 2020*, april 2020, p.10, p.19; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report – Eritrea*, 2020 p.13.

¹³⁵ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report – Eritrea*, 2020 p.13.

¹³⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019.

¹³⁷ United States Department of State, *International Religious Freedom Report for 2019 Eritrea*, juni 2020, p.3.

¹³⁸ United States Department of State, *International Religious Freedom Report for 2019 Eritrea*, juni 2020, p.3.

¹³⁹ Christian Solidarity Worldwide, *General Briefing Eritrea*, 1 mei 2020.

¹⁴⁰ Christian Solidarity Worldwide, *Arrests at Christian gatherings amid concerns of increasing food insecurity*, 9 juli 2020.

vorm van proces of contact met de buitenwereld. De patriarch van de orthodoxe kerk, Antonios, staat al jaren onder huisarrest. Hij stond bekend als criticaster van de Eritrese autoriteiten. Na zijn arrestatie liet hij zich niet muilkorven en bleef hij het regime beschuldigen van mensenrechtenschendingen. In april 2019 gaf hij een interview aan een VN-commissie. Dat wekte de woede van president Afwerki, die daarop besloot hem kerkelijk monddood te maken. De Eritrese overheid heeft druk uitgeoefend op de Heilige Synode om de patriarch te excommuniceren, hetgeen in juli 2019 daadwerkelijk gebeurde. De patriarch werd tot ketter verklaard, er staan zware straffen op zelfs maar het noemen van zijn naam. Toch zien veel Eritrese orthodoxe christenen de patriarch nog steeds als de wettige leider van de kerk. Veel orthodoxe Eritreeërs hebben het optreden van de regering tegen de patriarch aan de kaak gesteld. Ook keurde men de het overheidsoptreden af, waarbij monniken tot militaire dienstplicht werden gedwongen tegen hun religieuze overtuiging in. Meerdere gelovigen werden naar verluidt in 2019 gevangengezet omdat zij het niet eens waren met de excommunicatie van patriarch Antonios.¹⁴¹

In paragraaf 3.1 werd melding gemaakt van de vrijlating op borgtocht van een aantal gevangenen die wegens hun geloof vastzaten. Het vermoeden bestond dat de vrijlating te maken had met de uitbraak van het COVID-19-virus en de overbevolkte gevangenissen.

3.2.3 *Dienstplicht*

De nationale dienstplicht in Eritrea bestaat sinds 1995 en is sinds de oorlog met Ethiopië (1998–2000) langdurig van aard. Een groot deel van de dienstplichtigen werkt in de civiele sector. Leraren, artsen, verpleegkundigen, ambtenaren en werknemers van staatsbedrijven vallen onder de civiele dienstplicht en krijgen salarissen. Volgens schattingen is minder dan een kwart van alle dienstplichtigen bij het leger ingedeeld en wordt een deel hiervan ingezet bij infrastructurele projecten. Deze militaire dienstplichtigen krijgen soldij, onderdak en voedsel. Afhankelijk van de studieresultaten gedurende de militaire training op Sawa wordt een indeling gemaakt. De rekruten met de hoogste studieresultaten komen in aanmerking voor het volgen van een hogere opleiding (*colleges*). De rekruten die gemiddeld scoren kunnen een beroepsopleiding gaan volgen. Degenen met de laagste cijfers gaan ofwel een beroepsopleiding volgen of zij moeten direct hun nationale dienstplicht vervullen. Personen die door de lokale autoriteiten worden ingelijfd, vaak leerlingen die de school voortijdig hebben verlaten, worden meestal, maar niet uitsluitend, toegewezen aan de militaire component van de nationale dienst. Hun training vindt meestal niet plaats in Sawa, maar in kleinere trainingskampen.¹⁴²

Eerder kwalificeerde de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties de nationale dienstplicht als 'dwangarbeid'.¹⁴³

De regering heeft tot op heden geen officiële mededelingen gedaan over wijzigingen in de nationale dienstplicht.

¹⁴¹ United States Commission on International Religious Freedom, *annual report 2020*, april 2020, p.19; KRO NCRC, *Kritische patriarch Antonios geëxcommuniceerd*, 29 augustus 2020; BBC, *Eritrea Orthodox Church ex-leader expelled for 'heresy'*, 19 juli 2019. Tweede Kamer 2019–2020, *Kamervragen aan de Minister van Buitenlandse zaken over de mensenrechtensituatie in Eritrea*, 7 mei 2020.

¹⁴² Kamerstukken II, 2018/19, 2722, 21 mei 2019; EASO, *Eritrea National service, exit and return*, september 2019, p. 27, 28, 29; Human Rights Watch, *They are making us into slaves, not educating us*, augustus 2019, p.45.

¹⁴³ UN Human Rights Council, *Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea*, 5 juni 2015, p.8.

De praktijk van oproepen voor de nationale dienstplicht.

In eerdere ambtsberichten en het EASO-rapport *Eritrea: National Service, Exit, and Return van september 2019* is uitvoerig ingegaan op de praktijk van de *national service*.

Er zijn geen aanwijzingen dat in de verslagperiode wezenlijke veranderingen in de praktijk van de oproep van dienstplichtigen zijn doorgevoerd.¹⁴⁴

Vrijstelling van national service

Op basis van artikel 6 van de *National Service Proclamation* uit 1995 zijn alle Eritreeërs tussen de leeftijd van achttien en veertig jaar verplicht de *national service* te vervullen (de *national service* kan bestaan uit een militaire dan wel civiele dienstplicht). Volledig vrijgesteld zijn alleen degenen die vochten in de bevrijdingsstrijd (artikel 12) en gehandicapten, slechtienden en geesteszieken (artikel 15). Degenen die ongeschikt zijn voor militaire dienst, worden vrijgesteld van het militaire programma, maar moeten in plaats daarvan hun civiele dienstplicht vervullen (artikel 13).¹⁴⁵

Afgezien van deze *de jure*-vrijstellingen, die naar verluidt niet systematisch worden toegepast¹⁴⁶, gelden voor sommige categorieën personen *de facto*-vrijstellingen. Hoewel deze uitzonderingen in het algemeen door de verantwoordelijke autoriteiten worden nageleefd, zijn zij hiertoe wettelijk niet verplicht en kan er op individueel niveau een afwijkend beleid bestaan. Meestal zijn vrouwen die zwanger zijn of een kind hebben vrijgesteld. In een officiële verklaring van het Eritrese ministerie van Buitenlandse Zaken wordt melding gemaakt van het moederschap als grond voor ontheffing.¹⁴⁷ In veel gevallen zijn moeders alleen vrijgesteld van de militaire dienstplicht, niet van de civiele variant.¹⁴⁸

Getrouwde vrouwen zonder kinderen en die evenmin zwanger zijn kunnen ook worden vrijgesteld van de *national service*, hoewel dat beleid niet consequent wordt toegepast.¹⁴⁹

Begin 2017 zouden religieuze gemeenschappen de instructie hebben gekregen om geen huwelijken te sluiten van vrouwen die hun dienstplicht niet hebben vervuld. Volgens een van de bronnen van het Noorse LandInfo mogen ze nog steeds trouwen nadat ze naar grade-12 in Sawa zijn gegaan en een militaire opleiding hebben gevolgd.¹⁵⁰ Een vertrouwelijke bron heeft gemeld dat de autoriteiten zich bewust zijn dat vrouwen zich via een huwelijk proberen te onttrekken aan de dienstplicht. De autoriteiten nemen daarom maatregelen dit tegen te gaan. Aangezien de autoriteiten de orthodoxe kerk controleren wordt het lastiger gemaakt om een huwelijksakte van de kerk te krijgen. Een voorbeeld van tegenwerking door de autoriteiten is dat het hele dorp moet getuigen van een huwelijk.¹⁵¹

Bronnen benadrukken dat het ook bij dit onderwerp van cruciaal belang is te beseffen dat de context waarin vrijstellingen kunnen worden gevraagd en al dan niet

¹⁴⁴ Danish Refugee Council, *Eritrea National service, exit and entry*, p. 17.

¹⁴⁵ Eritrea, *Proclamation on National Service No. 82/1995*, 23 oktober 1995.

¹⁴⁶ Human Rights Watch, *They Are Making Us into Slaves, Not Educating Us*, augustus 2019, p.18.

¹⁴⁷ Eritrea, MoFA, *Eritrea: Initial National Report (1999-2016)*, 28 March 2017, para. 265

¹⁴⁸ EASO, *Eritrea: National Service, Exit and Return*, september 2019, p.32; Danish Refugee Council, *Eritrea National Service, exit and entry*, januari 2020.

¹⁴⁹ Ibid, p.32.

¹⁵⁰ LandInfo, *Eritrea: Endringer i nasjonaltjenesten?* 21 januari 2019, p.3.

¹⁵¹ Vertrouwelijke bron, 10 september 2020.

verleend, er een is van een land waarin de rechtsstaat ontbreekt.¹⁵² Dit betekent ten eerste dat het moeilijk is om betrouwbare informatie te krijgen over hoe wordt omgegaan met vrijstellingen, bovendien worden vrijstellingen op basis van willekeur verleend. Ten tweede is het wegens het ontbreken van een functioneel rechtssysteem moeilijk om een 'certificaat' van vrijstelling te verkrijgen. Als gevolg van het ontbreken van een rechtsstaat zijn vrijstellingen wellicht gemakkelijker te verkrijgen voor individuen uit vooraanstaande families.¹⁵³

Dienstweigeraars en deserteurs

In voorgaande ambtsberichten is ingegaan op de situatie van dienstweigeraars en deserteurs. Ook EASO heeft in september 2019 gerapporteerd over de behandeling van deserteurs en dienstweigeraars. Er zijn geen aanwijzingen dat de situatie zoals is beschreven in voorgaande ambtsberichten en het EASO-rapport wezenlijk is veranderd.¹⁵⁴

De etnograaf Milena Belloni heeft in haar onderzoek naar de migratie van Eritreeërs naar Europa toegelicht dat dienstplichtontduikers een talent ontwikkelen voor 'wegrennen' (*an art of running*). Ze leren hoe ze een leven kunnen leiden dat onvoorspelbaar is voor de autoriteiten, altijd op de vlucht, periodiek ontsnappen aan giffa's (razzia's om dienstplichtontduikers op te pakken), soldaten ontlopen, niet thuis slapen, op je hoede zijn voor burens en dorpsgenoten die zij ervan verdenken spionnen voor de regering te zijn. Voor velen wordt dit een manier van leven. Sommigen houden dat een paar maanden vol maar anderen doen het jarenlang, en die manier van leven wordt de norm.¹⁵⁵

Repercussie voor familieleden

Meerdere bronnen spreken van repercussies die familieleden van personen ondervinden die de dienstplicht ontdoken hebben dan wel gedeserteerd zijn. Daarbij kan het gaan om de ouders, echtgenoten of broers en zussen. De gevolgen kunnen bestaan uit (agressieve) ondervraging, dreigementen en gevangenneming. De periode van detentie varieert van enkele weken tot maanden. De detentie van familieleden heeft tot doel de deserteur onder druk te zetten terug te keren naar zijn of haar diensteenheden. Een bron meldt dat de familieleden gewoonlijk worden vrijgelaten indien blijkt dat de persoon in kwestie Eritrea is ontvlucht. De aard van de bestraffing kenmerkt zich vooral door willekeur.¹⁵⁶ Een vertrouwelijke bron benadrukt dat er geen eenduidig beeld is. Elke gouverneur van de verschillende regio's heeft zijn eigen werkwijze, zijn eigen manier om de bevolking te controleren. Het verschilt tussen de verschillende gebieden. Enkele jaren geleden was er een gouverneur die familieleden van personen die de dienstplicht probeerden te ontlopen een 'boete' oplegde van 50.000 Nakfa (circa 2.800 euro) Als je niet betaalde kon je in de gevangenis belanden. Het kan ook gebeuren dat familieleden op een andere manier worden gestraft. Zo kan bijvoorbeeld de vergunning van een winkel worden ingetrokken. De autoriteiten geven een dergelijke vergunning pas terug als de verblijfplaats van het familielid wordt prijsgegeven.¹⁵⁷

¹⁵² Danish Refugee Council, *Eritrea National Service, exit and entry*, januari 2020, p.29; Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2020.

¹⁵³ Danish Refugee Council, *Eritrea National Service, exit and entry*, januari 2020,

¹⁵⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017, p.60 en volgende; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018., p.44; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019, p.39; EASO, *National Service, exit, and return*, september 2019, p.40,41.

¹⁵⁵ Beloni Milena, *The Big Gamble: The Migration of Eritreans to Europe*. Oakland: University of California Press, 2019, p.40.

¹⁵⁶ United States department of State, *Country Reports on Human Rights Practices for 2019, maart 2020*, p.8; EASO, *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019, p.41; Danish Refugee Council, *Eritrea National Service Exit and Entry*, januari 2020, p.28. Vertrouwelijke bron, 28 augustus 2020.

¹⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 20 augustus 2020.

EU-fonds en dwangarbeid

In het vorige ambtsbericht is melding gemaakt van het voornemen van de in Nederland gevestigde *Stichting Mensenrechten voor Eritreeërs*, om juridische stappen tegen de Europese Unie (EU) te ondernemen. Volgens de organisatie financiert de EU activiteiten in Eritrea waarvoor dwangarbeid wordt gebruikt. Op 13 mei 2020 heeft de Stichting Mensenrechten voor Eritreeërs de EU gedagvaard. De stichting eist dat de EU haar steun aan een wegenbouwproject in Eritrea stopzet omdat de Eritrese overheid gebruik maakt van dwangarbeid. Het project voorziet in de bouw van wegen tussen Eritrea en buurland Ethiopië. In februari 2019 trok de EU twintig miljoen euro uit voor het project. In december 2019 kwam daar zestig miljoen euro bij. Het geld is afkomstig uit het *EU Emergency Trustfund for Africa*. Het fonds werd in 2015 in het leven geroepen om dieperliggende oorzaken van migratie aan te pakken.¹⁵⁸ Volgens de advocaat die de stichting bijstaat maakt het Eritrese regime gebruik van arbeiders in de nationale dienstplicht.¹⁵⁹

In mei 2020 heeft het Europees Parlement een resolutie aangenomen waarin het de Europese Commissie oproep om "verdere financiële transacties" voor het wegenproject stop te zetten en tot een herziening later dit jaar "om duidelijke en transparante mensenrechtenclausules op te nemen in de bijdrageovereenkomsten" in toekomstige projecten.¹⁶⁰ In juni 2020 kondigde de EU aan dat ze het verzoek van de Eritrese regering om nog eens vijftig miljoen euro voor wegenprojecten heeft afgewezen en in de plaats daarvan dertig miljoen euro, oorspronkelijk gereserveerd voor Eritrea, voor Sudan te bestemmen. De tachtig miljoen euro die al via fase 1 en 2 was toegewezen aan wegenbouw in Eritrea, bleef echter behouden.¹⁶¹ De koerswijziging van de EU ook wel '*no more roads approach*' genaamd deed de Stichting Mensenrechten voor Eritreeërs besluiten haar rechtsvordering tegen de EU te staken. Deze organisatie van Eritreeërs in de diaspora wil haar onderzoek naar dwangarbeid in hun thuisland echter wel voortzetten.¹⁶²

Nevsun in Canada

Een vergelijkbare casus speelt in Canada waar drie Eritrese mannen een proces hebben aangespannen tegen een private partij te weten de Canadese mijnbouwmaatschappij *Nevsun Resources Ltd*. Dit bedrijf begon in 2011 in samenwerking met de Eritrese regering met de exploitatie van de Bisha-mijn waar goud, koper en zink worden gedolven. De mannen stellen dat zij als dienstplichtigen onder gevaarlijke omstandigheden dwangarbeid moesten verrichten. Ze eisen een schadevergoeding van *Nevsun* wegens 'ernstig fysiek en geestelijk lijden.' In 2015 stelde de door *Nevsun* in de arm genomen Canadese advocaat geen bewijzen voor de beschuldigingen aan het adres van *Nevsun* te hebben gevonden. In november 2017 verwierp het *Court of Appeal* van British Columbia het hoger beroep van *Nevsun* om de zaak te seponeren. Ontevreden over deze uitspraak, is *Nevsun* in

¹⁵⁸ NRC Next, *Stichting klaagt EU aan om 'dwangarbeid in Eritrea'*, 14 mei 2020; Het fonds is technisch gezien een afzonderlijke entiteit van de belangrijkste begroting van de Europese Unie, waardoor het moeilijk is om verantwoording af te leggen. De oprichting van het fonds werd op het hoogtepunt van de migratiecrisis door de Europese regeringen goedgekeurd. New York Times, *Eritreans Sue E.U. Over Use of Forced Labor Back Home*, 13 mei 2020.

¹⁵⁹ NRC Next, *Stichting klaagt EU aan om 'dwangarbeid in Eritrea'*, 14 mei 2020.

¹⁶⁰ Europees parlement, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2020-05-14-VOT_EN.pdf geraadpleegd op 3 juli 2020.

¹⁶¹ EEPA, *The EU and its "no more roads approach" in Eritrea*, 19 juni 2020; Reuters, *Eritrean activists sue EU for funding roads built with 'forced labour'*, 13 mei 2020.

¹⁶² Kennedy Van der Laan, *Eritrean human rights organization withdraws claim against EU, but remains vigilant about forced labour*, 22 september 2020; Knack, *'Europa heeft eindelijk begrepen dat je in Eritrea geen wegen bouwt zonder dwangarbeid'*, 24 september 2020; Eritrea Hub, *European Union promises to halt building Eritrean roads following criticism of "slave labour"*, 23 september 2020.

2018 in beroep gegaan bij het *Supreme Court of Canada*. Op 28 februari 2020 besliste het Surpreme Court of Canada dat Nevsun dat in Eritrea actief was, in Canada kan worden aangeklaagd wegens vermeend misbruik in het buitenland.¹⁶³

3.2.4 *Leden van oppositiepartijen / politieke activisten*

Willekeurige detentie en verdwijningen kwamen ook in de verslagperiode voor, waarvoor de betrokken veiligheidstroepen niet ter verantwoording werden gehouden. Honderden gewetensgevangenen en andere gevangenen, waaronder journalisten, voormalige politici en beoefenaars van niet-toegestane religies, bleven willekeurig vastgehouden zonder aanklacht of toegang tot advocaten of familieleden. Een aantal van deze gevangenen wordt al bijna twee decennia vastgehouden. De verblijfplaats en het lot van elf politici en zeventien journalisten, die bijna twintig jaar geleden werden gearresteerd en gedetineerd wegens kritiek op het bewind van de president, bleef onbekend. Oppositiepartijen zijn niet toegestaan. Vakbonden zijn ook verboden, behalve vakbonden door de regering gecontroleerd, evenals bijeenkomsten van meer dan drie personen.¹⁶⁴

3.2.5 *Mensenrechtenactivisten*

In Eritrea wordt geen enkele vorm van oppositie getolereerd zoals in de voorgaande paragraaf is toegelicht. Mensenrechtenactivisten opereren uitsluitend vanuit het buitenland.¹⁶⁵

3.2.6 *Diaspora status*

Eritreeërs die in het buitenland verblijven kunnen een specifieke status verkrijgen via het *Department for Immigration and Nationality* welke vaak met de term 'diaspora status' wordt aangeduid. Een dergelijke status geeft recht op een aantal privileges: houders zijn vrijgesteld van de nationale dienstplicht en zij kunnen Eritrea verlaten zonder in het bezit te zijn van een uitreisvisum. Aan de andere kant kunnen personen in het bezit van een dergelijke status geen aanspraak maken op overheidsdiensten bedoeld voor inwoners van Eritrea zoals voedselbonnen of het recht land te kopen dan wel te verkopen.¹⁶⁶

Om in aanmerking te komen voor de 'diaspora status' moeten Eritreeërs de volgende documenten invullen:

- bewijs van betaling van de 2% diaspora taks¹⁶⁷;
- bewijs van ondertekening van het formulier 4/4.2 (indien van toepassing)¹⁶⁸;

¹⁶³ Surpreme Court of Canada, <https://decisions.scc-csc.ca/scc-csc/scc-csc/en/item/18169/index.do>, geraadpleegd op 18 augustus 2020.

¹⁶⁴ Amnesty International, *Report on Human Rights situation 2019, Eritrea* 8 april 2020; Human Rights Watch, *World Report 2020 Eritrea*, 2020, p.195

¹⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 28 augustus 2020.

¹⁶⁶ EASO, *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019, p. 57.

¹⁶⁷ De diaspora taks is geregeld in Proclamatie 67/1995. Deze proclamatie stelt dat de 2% belasting wordt geheven over "netto-inkomen" uit "werkgelegenheid, verhuur van roerende of onroerende goederen, of enige andere commerciële, professionele of dienstverlenende activiteit of werkgelegenheid. In opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zake werd eerder onderzoek verricht naar de diaspora taks. Het onderzoek leert dat het arbitrair (en soms onderhandelbaar) is wie belastingplichtig is en over welk deel van het inkomen belasting moet worden afgedragen. DSP Tilburg University, *The 2% Tax for Eritreans in the diaspora Facts, figures and experiences in seven European countries*, juni 2017;

¹⁶⁸ Eritreeërs die hun dienstplicht niet hebben vervuld en het land illegaal hebben verlaten, dienen wanneer zij terug willen keren naar Eritrea het spijtbetuingingsformulier 4/4.2 te ondertekenen. Degene die de spijtbetuinging

- een Eritrese identiteitskaart;
- een internationaal reisdocument zoals een paspoort of een reisdocument afgegeven op basis van de *1954 Convention*;
- een ondersteunende brief van de verantwoordelijke Eritrese vertegenwoordiging in het buitenland welke aantoonst dat de aanvrager langer dan drie jaar buiten Eritrea heeft verbleven.¹⁶⁹

De 'diaspora status' is primair bedoeld voor Eritreeërs die in het buitenland wonen en Eritrea voor een kort verblijf bezoeken. Volgens informatie uit 2016, verstrekt door de functionarissen van de verantwoordelijke autoriteiten, kan de status ook worden verkregen door mensen die plannen hebben zich in Eritrea te hervestigen. Informeel zouden naast de bovengenoemde formaliteiten verdere voorwaarden bestaan zoals onvoorwaardelijke politieke loyaliteit.¹⁷⁰

Residence Clearance Form

In het algemeen ambtsbericht van februari 2017 is de procedure rond het *Residence Clearance Form* beschreven. Dit formulier is feitelijk de formele bevestiging van de diasporastatus. In een recent EASO-rapport is toegelicht dat de beschikbare informatie over de geldigheidsduur van het *Residence Clearance Form* tegenstrijdig is. Er is sprake van een geldigheidsduur die kan variëren tussen de drie en de tien jaar. In het Algemeen ambtsbericht Eritrea uit februari 2017 wordt een voorbeeld genoemd waarbij sprake was van een geldigheidsduur van zeven jaar. Dat betekent overigens niet dat men gedurende de gehele geldigheidsduur ononderbroken in Eritrea met toestemming kan verblijven.¹⁷¹

Ook over de periode gedurende welke men op basis van het Residence Clearance Form met toestemming ononderbroken in Eritrea kan verblijven bestaat geen eenduidigheid. Volgens recente informatie van EASO maken de meeste geraadpleegde bronnen melding van een periode van toegestaan verblijf dat beperkt blijft tot zes maanden dan wel een jaar. Een bron maakte melding van een ononderbroken verblijf van twee jaar. Personen die in de Golfstaten werken en alleen het Eritrese staatsburgerschap hebben verliezen hun diasporastatus reeds na zes maanden.¹⁷²

Een ouder EASO-rapport sprak van drie jaar toegestaan verblijf. Die informatie kwam van het *Department of Immigration and Nationality*.¹⁷³

De verschillen in uitvoering van de regeling worden toegeschreven aan de arbitraire handhavingspraktijken van de Eritrese autoriteiten waarbij ook omkoping een rol kan spelen. Het Eritrese *Department of Immigration and Nationality* beslist op basis van 'zeer ondoorzichtige criteria', aldus het *Schweizerische Flüchtlingshilfe*.¹⁷⁴

Het is onbekend welke kosten aan een Residence Clearance Form zijn verbonden. Er zijn geen voorbeelden bekend van personen in het bezit van een Residence Clearance Form die problemen hebben ondervonden bij terugkeer.

Ondertekent, bevestigt dat hij een overtreding heeft begaan door zijn of haar dienstplicht niet te vervullen en bereid is daarvoor te zijner tijd een gepaste straf te accepteren. Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, februari 2020, p.79, 80.

¹⁶⁹ EASO, *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019, p. 57,58

¹⁷⁰ Ibid, p. 57

¹⁷¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017, p.30. EASO, *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019, p.57, 58

¹⁷² EASO, *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019; Schweizerische Flüchtlingshilfe, *Eritrea Reflexverfolgung, Rückkehr und Diaspora Steuer*, 30 September 2018, p.9,10

¹⁷³ EASO

¹⁷⁴ Schweizerische Flüchtlingshilfe, *Eritrea Reflexverfolgung, Rückkehr und "Diaspora Steuer"*, 30 September 2018, p.9

Diasporabelasting en regret letter

Er zijn geen aanwijzingen dat er wijzigingen zijn op het gebied van de diasporabelasting en de *regret letter*.

3.2.7 Vrouwen

De Speciale Rapporteur voor de mensenrechten heeft in 2020 bij de Eritrese autoriteiten er op aangedrongen een einde te maken aan de praktijken van willekeurige arrestaties en verdwijningen. Ze herhaalde haar bezorgdheid over berichten over vrouwen en meisjes die op grond van hun politieke opvattingen of hun geloof willekeurig zijn gearresteerd zonder behoorlijke procesgaranties, en over degenen die sinds hun arrestatie zijn verdwenen. Ze roept de regering op om vrouwelijke politieke gevangenen en vrouwen die gevangen zitten wegens het beoefenen van hun geloof vrij te laten.¹⁷⁵

Vrouwen in detentie worden vastgehouden in overvolle en onhygiënische cellen, waar zij worden blootgesteld aan verschillende vormen van misbruik, waaronder seksueel en gendergerelateerd geweld, en soms wordt de noodzakelijke medische zorg geweigerd. Zij uit haar bezorgdheid over het ontbreken van een onafhankelijke instantie die toezicht houdt op de detentieomstandigheden van vrouwelijke gedetineerden, en over het gebrek aan gratis rechtsbijstand voor vrouwen.¹⁷⁶

Er is substantieel bewijs dat verkrachting en andere vormen van seksueel geweld nog steeds veel voorkomen in militaire/nationale dienst. Sommige jonge vrouwen worden ook gedwongen huishoudelijke taken uit te voeren voor militaire officieren in Sawa, Wi'a en andere militaire trainingskampen, en sommigen meldden dat ze werden gedwongen tot seksuele handelingen en werden onderworpen aan fysieke en mentale straffen als ze zich hier niet aan hielden, in sommige gevallen worden de vrouwen gevangengezet of gedwongen tot abortus.¹⁷⁷

Onderwijs

Eritrea heeft te maken met lage percentages van meisjes die zich inschrijven en hoge uitvalpercentages van meisjes in het hele onderwijssysteem. Tussen 2017-2018 zat meer dan 50% van de leerlingen in de middelbare schoolleeftijd niet op school, waarbij meisjes onevenredig zwaar waren vertegenwoordigd.¹⁷⁸

Deze stand van zaken met betrekking tot onderwijskansen voor meisjes wordt nog verergerd door het beleid om middelbare scholieren te dwingen hun 12^e grade te voltooien in het beruchte militaire kamp Sawa. Een aanzienlijk aantal Eritrese meisjes neemt, vaak in opdracht van hun familie, de beslissing om op jonge leeftijd te trouwen en/of te kiezen voor het moederschap - door voor Sawa uit het

¹⁷⁵ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.12

¹⁷⁶ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.12

¹⁷⁷ Eritrean Movement for Democracy and Human Rights en The Network of Eritrean Women, *Shadow Report to the CEDAW committee, 75th Cedaw Session Review*, 13 januari 2020, p.6; United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.12; Human Rights Watch, *World Report 2020, events of*, 14 januari 2020, p. 197.

¹⁷⁸ Eritrean Movement for Democracy and Human Rights en The Network of Eritrean Women, *Shadow Report to the CEDAW committee, 75th Cedaw Session Review*, 13 januari 2020, p.11. Human Rights Watch, *They are making us into slaves, not educating us*, 8 augustus 2019, p.29.

schoolstelsel te stappen - als een manier om dienstplicht voor onbepaalde tijd te vermijden.¹⁷⁹

Land/eigendom

Het systeem van grondbezit welke is geregeld in proclamatie nr. 58/1994, is de jure niet discriminatoir ten opzichte van vrouwen die land en eigendom bezitten, en lijkt op het oog seksneutraal te zijn. In de praktijk discrimineert het systeem indirect vrouwen en meisjes, omdat die te maken hebben met onevenredige moeilijkheden bij de toegang tot en het bezit van land / eigendom als gevolg van barrières ten aanzien van burgerschap, ontkenning van hun wettelijke autonomie en traditionele praktijken.¹⁸⁰

Artikel 4 van de bovengenoemde proclamatie over het grondbezit stelt dat "elke Eritrese *burger* een recht van vruchtgebruik over land zal hebben". Degenen die de nationale dienstverplichtingen niet nakomen of geen formele vrijstelling krijgen, kunnen geen burgerschap verkrijgen en hebben daarom geen recht op het bezit van land. Zoals hierboven reeds opgemerkt gaan veel jonge vrouwen en meisjes, uit angst voor intimidatie en seksueel geweld in militaire / nationale dienst, een vroeg huwelijk of moederschap aan om te voorkomen dat ze in de nationale dienst moeten. Dientengevolge slagen velen er niet in nationale dienstverplichtingen op zich te nemen of te vervullen en hebben zij geen toegang tot land, sociale diensten of door de Eritrese overheid toegestane werkgelegenheid. Dit illustreert hoe discriminatie van vrouwen samengaat met andere mensenrechtenschendingen.¹⁸¹

Female Genital Mutilation

De wet verbiedt vrouwelijke genitale verminking (ofwel, *Female Genital Mutilation*, hierna FGM) voor zowel vrouwen als meisjes. De inspanningen van de regering om FGM terug te dringen, bestaan onder meer uit bewustwordingscampagnes op lokaal niveau gericht op religieuze en gemeenschapsleiders. Volgens regeringsrapporten werden regio's en subzones als 100 procent vrij van FGM-praktijken beschouwd. Lokale VN-vertegenwoordigers bevestigden dat de regering FGM serieus nam als een probleem en geloofwaardig handelde om de praktijk te bestrijden. Het VN-Bevolkingsfonds werkte samen met de regering en andere organisaties, waaronder de *National Union of Eritrean Women* (NUEW) en *the National Union of Eritrean Youth and Students* (NUEYS), aan verschillende onderwijsprogramma's om de praktijk te ontmoedigen.¹⁸²

In een rapport van de *UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women* wordt zorg uitgesproken over het voortduren van genitale verminking van vrouwen, met name op het platteland en het gebrek aan rehabilitatieprogramma's voor slachtoffers.¹⁸³

3.2.8 *(Alleenstaande) minderjarigen*

Er is weinig informatie beschikbaar over alleenstaande minderjarigen. Het Eritrese ministerie van Arbeid en Sociale Zaken is verantwoordelijk voor de kinderen, inclusief gerepatrieerde kinderen/minderjarigen. Tot nu toe is er geen

¹⁷⁹ Eritrean Movement for Democracy and Human Rights en The Network of Eritrean Women, *Shadow Report to the CEDAW committee, 75th Cedaw Session Review*, 13 januari 2020, p.11.

¹⁸⁰ Ibid, p.5.

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² United States Department of State, *Country Reports on human rights practices for 2019*, maart 2020, p.11.

¹⁸³ UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, *Concluding observations on the sixth periodic report of Eritrea*, 10 maart 2020, p.5 en 6.

formele bevestiging dat Eritrea gerepatrieerde kinderen opvangt. Er is geen erkende betrouwbare institutie die familieleden kan vinden om de minderjarigen naar terug te laten keren. Door problemen met *family tracing* is het faciliteren van terugkeer lastig. Er zijn geen speciale opvangvoorzieningen waaronder transit zorg om gerepatrieerde kinderen op te vangen. In plaats daarvan legt Eritrea veel nadruk op de ondersteuning van het gezin en de gemeenschap.¹⁸⁴

De meest recente gegevens komen uit het bevolkings- en gezondheidsonderzoek dat werd gehouden in 2010. Blijkens dat onderzoek woonden er in Eritrea meer dan 105.000 weeskinderen.¹⁸⁵ Pleegzorg is een belangrijk instrument om deze kinderen te integreren in gezinnen en gemeenschappen. UNICEF steunt het ministerie om deze pleeggezinnen sociale bescherming te bieden. De steun omvat een eenmalige subsidie voor het opzetten van inkomens genererende ondernemingen voor de pleegouders en educatieve ondersteuning voor kinderen. Er zijn zeer weinig weeshuizen voor de leeftijdscategorie nul tot en met vijfjarigen en gemeenschapshuizen voor wezen in de leeftijd van zes tot en met zestien jaar. De opvangfaciliteiten worden beheerd door het ministerie van Arbeid en Sociale Zaken. In totaal verblijven er ruim 270 kinderen in dergelijke instellingen.¹⁸⁶

Adequate opvang

Volgens één vertrouwelijke bron zijn voedsel, kleding en hygiëne naar lokale maatstaven, beschikbaar. Medische verzorging is volgens dezelfde bron voor iedereen beschikbaar.¹⁸⁷

Toegang tot onderwijsvoorzieningen

Basis- en voortgezet onderwijs in Eritrea is gratis. Studenten in het basis- en voortgezet onderwijsniveau worden desondanks geacht een nominaal inschrijfgeld te betalen als bijdrage voor de gemeenschap. Er is ook een systeem voor degenen die uit armere huishoudens komen, dat hen vrijstelt van dergelijke bijdragen. UNICEF werkt samen met het ministerie van Onderwijs om ervoor te zorgen dat alle kinderen die naar school gaan, kwalitatief hoogstaand onderwijs krijgen, inclusief overbruggingscursussen voor degenen die uitvallen en later weer naar school gaan.¹⁸⁸

3.2.9 *Arrestaties van burgers in het dorp Kuazien*

Eén vertrouwelijke bron heeft melding gemaakt van de arrestatie op 30 augustus 2020 door de Eritrese autoriteiten van een aantal inwoners van het dorp Kuazien, allen mannen (exacte aantal is onbekend) in de leeftijd tussen veertien en tachtig. De mannen werden in legertrucks afgevoerd. De reden van de arrestatie werd niet genoemd. De autoriteiten hadden de inwoners van het dorp opgeroepen te verzamelen onder het voorwendsel dat men een sprinkhanenplaag wilde bestrijden. Grote delen van Oost-Afrika, waaronder Eritrea, werden in de verslagperiode geteisterd door een sprinkhanenplaag. Het nietsvermoedende publiek gaf in groten getale gevolg aan de oproep en verzamelde zich op een veld. In plaats van het bestrijden van de sprinkhanenplaag verschenen Eritrese strijdkrachten uit het militaire kamp Adi Abeito met een groot aantal legertrucks. Vervolgens begonnen de soldaten de mensen met stokken te slaan en dwongen ze hen in de vrachtwagens te

¹⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 22 juli 2020.

¹⁸⁵ National Statistics Office (NSO) [Eritrea] and Fao AIS *Eritrea Population and Health Survey 2010*, augustus 2013.

¹⁸⁶ Vertrouwelijke bron 22 juli 2020 en 20 augustus 2020.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Ibid.

springen.¹⁸⁹ De bovengeschetste gebeurtenissen konden niet via andere bronnen worden bevestigd.

De exacte reden van het ingrijpen is niet bekend. De aanleiding betrof mogelijk een geschil tussen de dorpen Kuazien en Adi Angoda over een stuk land. Waarom de autoriteiten het juist gemunt hadden op de inwoners van Kuazien is onduidelijk. Mogelijk dat de Eritrese overheid het geschil heeft aangegrepen om angst te zaaien of een soort van verdeel en heers politiek te bedrijven.¹⁹⁰ Op basis van de *1994 Land Proclamation* (zie ook hiervoor onder paragraaf 3.2.7) is de Eritrese overheid eigenaar van alle grond in Eritrea. Deze proclamatie in samenhang met de *1996 Proclamation for the Establishment of Regional Administration (PERA)* welke de administratieve indeling in Zoba's regelde, hebben een ondermijnende invloed op aloude traditionele systemen.¹⁹¹ Volgens een vertrouwelijke bron is de praktijk dat geen enkel dorp in Eritrea daadwerkelijk voornoemde proclamaties accepteert als het gaat om het toedelen van land. Integendeel, vaak nemen burgers actief actie om te voorkomen dat de overheid land in beslag neemt, inclusief bouwconstructies op land dat traditioneel gereserveerd is voor landbouw.¹⁹²

3.3 Toezicht en bescherming

Toezicht en rechtsbescherming schieten tekort. De juridische dienstverlening is slecht, civiele geschillen worden voornamelijk afgehandeld via het gewoonterecht en de corruptie is nog steeds hoog. Blijkens de *Corruption Perception Index* van 2019 staat Eritrea op plek 160 (van totaal 180 landen).¹⁹³

Wetgeving alsmede de niet geïmplementeerde grondwet voorzien in een onafhankelijke rechterlijke macht, maar controle van de rechterlijke macht door de uitvoerende macht bleef voortduren, en de rechterlijke macht was onafhankelijk noch onpartijdig. Er zijn speciale rechtbanken die belast zijn met de behandeling van corruptiezaken, maar er bestaat geen duidelijkheid over de structuur of uitvoering ervan. Het kantoor van de president diende als een doorgeefluik voor petitie gericht aan burgerrechtbanken. Het trad ook op als arbiter of facilitator in burgerlijke zaken voor sommige rechtbanken. De rechterlijke macht had te lijden onder een gebrek aan geschoold personeel, onvoldoende financiering en slechte infrastructuur.¹⁹⁴

Scheiding der machten, waaronder *checks and balances*, ontbreekt zowel de jure als de facto, aangezien de grondwet nimmer werd geïmplementeerd. Een klein aantal hooggeplaatste kaders van de regerende PFDJ en de regering vormen een geïntegreerd machtsapparaat. Het parlement functioneert niet. De kabinetsleden

¹⁸⁹ Human Rights Concern, *Arbitrary Punishments, Incommunicado Detention and Other Injustices Against the People of Kuazien are a Continuation of the Eritrean Regime's Inhuman Actions*, 17 september 2020; Trouw, *Het traditioneel wegwapperen werkt niet meer; sprinkhanen overspoelen Oost-Afrika en Zuid-Azië*, 3 februari 2020.

¹⁹⁰ Human Rights Concern Eritrea, *Arbitrary Punishments, Incommunicado Detention and Other Injustices Against the People of Kuazien are a Continuation of the Eritrean Regime's Inhuman Actions*, 17 september 2020. Een vertrouwelijke bron plaatst kanttekeningen bij de betrouwbaarheid van de organisatie Human Rights Concern Eritrea. Vertrouwelijke bron, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; Vertrouwelijke bron, 25 september 2020.

¹⁹¹ Vertrouwelijke bron 15 september 2020.

¹⁹² Vertrouwelijke bron, 15 september 2020.

¹⁹³ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report – Eritrea*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2020; Transparency International, *Corruption Perceptions Index*, januari 2020; Freedom House, *Freedom in the World, Eritrea 2020*. 4 maart 2020.

¹⁹⁴ United States Department of State, *Country reports on Human Rights Practices for 2019*, maart 2020, p.6 Human Rights Watch, *World Report 2020, events of 2019*, 14 januari 2020, p. 199; Freedom House, *Freedom in the World Eritrea 2020*, 4 maart 2020.

worden door de president persoonlijk uitgekozen. De ministers hebben zeer beperkte beslissingsbevoegdheid in hun respectievelijke portefeuilles. De meesten van hen zijn al vele jaren in hun functie zonder dat ze de beslissingen van de president ooit betwisten. De wetgevende, uitvoerende en gerechtelijke afdelingen van de regering worden gecontroleerd door de president, die per decreet regeert. Staatsmacht is dus niet onderworpen aan de wet. Militairen hebben nog steeds een zekere mate van politieke invloed.¹⁹⁵ Het Hooggerechtshof functioneert feitelijk al sinds 2002 niet meer. De praktijk waarbij speciale rechtbanken, geleid door militaire officieren die optreden als leken rechters en opereren zonder vastgestelde procedures, lijkt nog steeds van kracht te zijn.¹⁹⁶

De zwakke staat waarin de formele rechtspraak verkeert is toegenomen omdat sinds het sluiten van de Universiteit van Asmara in 2006 geen mogelijkheid meer bestaat rechten te studeren. Vele voormalig rechters hebben het land verlaten. Mede om die reden blijft informele rechtspraak de ruggengraat van de juridische praktijk, in de eerste plaats in burgerlijke zaken en tot op zekere hoogte in strafzaken. Dit gebeurt op basis van traditioneel recht, dat sterk gericht is op bemiddeling en verzoening tussen de conflicterende partijen. Er zijn weliswaar ook door de overheid gecontroleerde 'gemeenschapsrechtbanken' (*community courts*) die verondersteld worden uitspraken te doen op basis van gewoonterecht, maar die genieten het vertrouwen van het publiek minder dan de informele gebruikelijke instellingen.¹⁹⁷

Basisrechten zoals dat op een eerlijk proces voor personen die in hechtenis verblijven zijn niet gegarandeerd, aangezien velen geen toegang hebben tot enige vorm van rechtshulp, juridische herziening, familiebezoeken of medische zorg.¹⁹⁸

Wetgeving

In eerdere ambtsberichten is gesproken over de nieuwe wetgeving; een Wetboek van Strafrecht, een Burgerlijk Wetboek, een Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en een Wetboek van Strafvordering. Er zijn geen aanwijzingen dat deze nieuwe wetgeving daadwerkelijk is ingevoerd. Net als voorgaande jaren rapporteerde het *US Department of State* in haar jaarlijkse rapport dat sommige rechtbanken de nieuwe wetgeving toepassen en andere rechtbanken dat niet doen.¹⁹⁹ Een vertrouwelijke bron heeft toegelicht dat de nieuwe wetgeving nog steeds niet wordt toegepast. De *Transitional Civil Code of Eritrea* (TCCE) wordt dus nog steeds toegepast.²⁰⁰

¹⁹⁵ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report-Eritrea*, Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2020, p.11; Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2020.

¹⁹⁶ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country Report-Eritrea*, Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2020, p.12; Vertrouwelijke bron, 4 september 2020; Good Governance Africa, *Rule by fear*, 4 december 2019.

¹⁹⁷ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 Country-Report Eritrea*, Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2020, p.12; United States Department of State, *Country reports on Human Rights Practices for 2019*, maart 2020, p.6.

¹⁹⁸ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.6.

¹⁹⁹ United States Department of State, *Country reports on Human Rights Practices for 2019*, maart 2020, p.7.

²⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 4 september 2020.

4 Vluchtelingen en ontheemden

4.1 Vluchtelingenstroom en ontheemden

Aan het einde van 2019 kwamen wereldwijd acht van de tien vluchtelingen uit tien landen. Eritrea stond het afgelopen decennium (2010-2019) in de top-tien van landen met de meeste vluchtelingen. In 2020 heeft de UNHCR de zogenaamde *refugee indicator*²⁰¹ ontwikkeld. Kort gezegd het aantal personen dat een land jaarlijks ontvlucht per 100.000 inwoners. Op basis van deze indicator stond Eritrea in 2019 op plaats drie (12.500) na Zuid-Sudan (16.800) en Syrië (27.900).²⁰²

Wereldwijd was in 2019 de *Total Protection Rate* (TPR) – of wel het percentage inhoudelijke beslissingen dat resulteerde in enige vorm van internationale bescherming – 46% tegen 44% in het voorgaande jaar. Onder de belangrijkste landen van herkomst van asielzoekers varieerde de TPR aanzienlijk in 2019. Voor Syriërs, Congolezen (DRC), Eritreeërs, Somaliërs en Venezolanen, was de TPR dichtbij of hoger dan 80% hetgeen volgens de UNHCR de grote behoefte aan bescherming bevestigt van burgers afkomstig uit deze landen.²⁰³

4.1.1 Buitenlandse vluchtelingen in Eritrea

Eritrea is geen partij bij het Vluchtelingenverdrag van Genève. In april 2012 heeft de Eritrese regering het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen in Afrika van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid van 1969 getekend, maar nog niet geratificeerd. Eritrea heeft geen nationale wetgeving die toeziet op vluchtelingen.²⁰⁴

In het vorige ambtsbericht is gesproken over het enige vluchtelingenkamp in Eritrea genaamd *Umkulu* en het dreigement van de Eritrese autoriteiten dat kamp te sluiten. In de verslagperiode bleven de betrekkingen tussen de regering van Eritrea en de UNHCR, dat het kamp beheert, gespannen. De *eligibility guidelines* van de UNHCR zijn nog steeds het punt van discussie. De Eritrese autoriteiten stellen als voorwaarde voor verdere samenwerking dat de UNHCR deze guidelines intrekt. De Eritrese autoriteiten zijn van mening dat westerse landen Eritrese asielzoekers te snel als vluchteling toelaten op basis van deze guidelines.²⁰⁵

Vanaf midden december 2019 was het de UNHCR niet langer toegestaan nieuwe asielzoekers te registreren. Ook toegang tot het Umkulu-vluchtelingenkamp en interactie met vluchtelingen in de steden werd de UNHCR ontzegd. Het Eritrese ministerie van Buitenlandse Zaken werd aangewezen als aanspreekpunt voor alle operationele issues en kon slechts worden benaderd via een afspraak met de afdeling Protocol van het ministerie. Het lokale personeel van UNHCR kreeg toestemming om vluchtelingen maandelijks voedsel (mais-soja mengsel) te leveren

²⁰¹ Aantal vluchtelingen naar land van herkomst aan het einde van het jaar / (totale aantal inwoners in land van herkomst aan het einde van het jaar + aantal vluchtelingen naar land van herkomst aan het einde van het jaar) * 100.000. UNHCR,

²⁰² UNHCR, *Global trends, forced displacement in 2019*, maart 2020, p.26

²⁰³ UNHCR, *Global trends, forced displacement in 2019*, maart 2020, p.26

²⁰⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2029, p. 43.

²⁰⁵ UNHCR, *Eritrea Global Focus*, 2019 Year-End report, 30 juli 2020

in het kamp, maar communicatie met de vluchtelingen was niet toegestaan. Vanaf medio december 2019 was UNHCR ook niet langer bevoegd om de vrijwillige terugkeer van Somalische vluchtelingen te begeleiden.²⁰⁶

Na de geruchten over de sluiting van het kamp, verlieten in 2019 meer dan 2.000 Somalische vluchtelingen Eritrea en vertrokken spontaan naar Ethiopië. Eind 2019 verbleven in Eritrea nog ruim tweehonderd vluchtelingen - voornamelijk afkomstig uit Ethiopië en Somalië. Ongeveer 140 vluchtelingen woonden in stedelijke omgevingen en bijna tachtig waren vluchtelingen in het kamp Umkulu. De UNHCR had geen verdere informatie over vluchtelingen die in het kamp bleven, noch over meer dan 300 personen waarvan de verblijfplaats onbekend was. In 2019 keerden bijna 60 Eritrese vluchtelingen terug uit Libië. Echter, vanwege de operationele beperkingen hierboven beschreven, was monitoring niet mogelijk (zie ook hoofdstuk 5).²⁰⁷

4.1.2 *Opvang in de regio*

Ethiopië

Ethiopië kent een lange geschiedenis als het gaat om de opvang van vluchtelingen. Op 31 juli 2020 stonden er ruim 173.000 Eritrese vluchtelingen geregistreerd in Ethiopië.²⁰⁸ In het eerst kwartaal van 2020 werden er ruim 9.400 nieuwe vluchtelingen geregistreerd. Van deze laatste groep was ruim 32% minderjarig. Ruim 94.000 vluchtelingen verbleven in de vier kampen in Tigray en ruim 53.000 in de kampen en nederzettingen in de gastgemeenschappen in de Afar-regio.²⁰⁹ Minderjarigen vormen een substantieel deel van de Eritrese vluchtelingenpopulatie in Ethiopië. Van de minderjarigen arriveert een groot deel als alleenstaande minderjarige dan wel als gescheiden van hun familie. De aantallen Eritreeërs die arriveren in Ethiopië in de Tigray en Afar-regio leggen veel druk op de humanitaire hulpverlening in het noorden van Ethiopië.²¹⁰

Eritrese asielzoekers die door Ethiopië, Sudan en daarbuiten reizen, worden vaak gedwongen een beroep te doen op migrantensmokkelnetwerken, die hen blootstellen aan geweld en uitbuiting. Met name niet-begeleide en alleenstaande kinderen die langs deze routes reizen, worden geconfronteerd met evidente beschermingsrisico's, waaronder misbruik, seksuele uitbuiting en andere vormen van gendergerelateerd geweld, kinderarbeid, ontvoering en mensenhandel.²¹¹

Aanscherping asielbeleid

Begin 2020 waren er berichten dat de Ethiopische autoriteiten hun asielbeleid hadden aangepast. Waar voorheen Eritreeërs als prima facie vluchteling werden aangemerkt zouden sinds eind januari 2020 bepaalde categorieën, waaronder alleenstaande minderjarigen, niet langer worden geregistreerd.²¹² In april 2020 kwam het Ethiopische agentschap de *Administration for Refugee and Returnee Affairs* (ARRA) met een officiële bekendmaking. Jarenlang heeft ARRA grote groepen

²⁰⁶ UNHCR, *Eritrea Global Focus*, 2019 Year-End report, 30 juli 2020

²⁰⁷ UNHCR Global Focus, https://reporting.unhcr.org/node/10317#_ga=2.192997677.1683243508.1594817179-1387358613.1576060537 geraadpleegd 15 juli 2020.

²⁰⁸ UNHCR, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/78116> geraadpleegd op 15 september 2020.

²⁰⁹ UNHCR, <https://www.unhcr.org/ethiopia.html>, geraadpleegd op 21 augustus 2020.

²¹⁰ UNHCR Ethiopia, *Bi-weekly Operational Update:1-15 December 2019*, december 2019.

²¹¹ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.15

²¹² Human Rights Watch, *Ethiopia: Unaccompanied Eritrean children at risk*, 21 april 2020. Swisspeace, <https://www.swisspeace.ch/apropos/peace-for-whom-the-situation-of-eritrean-refugees-in-ethiopia/> geraadpleegd op 21 augustus 2020.

vluchtelingen toegelaten op basis van prima facie vluchtelingschap. Vooral Eritrese vluchtelingen werden op basis van dat soepele beleid toegelaten. Volgens ARRA resulteerde dat in een hoge instroom van alleenstaande minderjarigen, illegale migranten en andere personen die niet voldeden aan de criteria voor vluchtelingschap.²¹³

Aangekondigde sluiting van Hitsats vluchtelingenkamp

In maart 2020 kondigden de Ethiopische autoriteiten aan over te gaan tot sluiting van het vluchtelingenkamp in Hitsats. Het kamp biedt onderdak aan 26.000 Eritrese vluchtelingen inclusief ongeveer 1.600 kinderen. De sluiting werd door ARRA vervolgens opgeschort wegens de COVID-19-pandemie. De Speciale Rapporteur voor de Mensenrechten sprak haar zorg uit dat de bewoners van Hitsats niet konden worden overgeplaatst vanwege een tekort aan infrastructuur en diensten. De Speciale Rapporteur heeft er bij de Ethiopische autoriteiten op aangedrongen de vluchtelingen te betrekken bij de besluitvorming, de overplaatsing alleen op vrijwillige basis te laten plaatsvinden en te wachten met de overplaatsing totdat de COVID-19-crisis is opgelost. Meerdere bronnen spreken van een verslechtering van de situatie van vluchtelingen in Ethiopië.²¹⁴

De Eritrese vluchtelingen in Ethiopië zijn volgens verschillende bronnen een speelbal in de grotere politieke machtsstrijd, waarbij de mogelijkheid Eritrea te ontvluchten en asiel te kunnen aanvragen afhangt van de onderlinge relatie tussen beide landen.²¹⁵

De bewoners van Hitsats zouden moeten worden overgeplaatst naar Adi Harush en Mai Aini twee andere kampen voor Eritrese vluchtelingen die ook zijn gesitueerd in de noordelijke Tigray-regio in Ethiopië. De UNHCR heeft gewaarschuwd dat zowel Adi Harush als Mai Aini al op volle capaciteit werken.²¹⁶ Volgens hulpverleners zijn alle vier de Eritrese vluchtelingenkampen in Ethiopië, die in totaal aan ongeveer 100.000 personen onderdak bieden, overbevolkt en is er sprake van voedselschaarste en onvoldoende water. Water is cruciaal te meer vanwege de aanvullende behoefte aan sanitaire voorzieningen als gevolg van COVID-19. Inmiddels is bij een aantal vluchtelingen in de kampen een besmetting met COVID-19 vastgesteld.²¹⁷

Samen met ARRA werkt de UNHCR aan faciliteiten voor het wassen van de handen, het opzetten van quarantainecentra en het verstrekken van beschermingsmiddelen aan gezondheidswerkers. Tigray is een droog gebied (semi-aride) waar toegang tot water een terugkerend probleem is. Terwijl de gemiddelde dagelijkse watervoorziening per hoofd van de bevolking in de vier kampen 19,5 liter bedraagt, is dat in Hitsats slechts 16 liter, ruim onder de minimale humanitaire standard van

²¹³ Agency For Refugee and Returnee Affairs, *Updates on Refugee Status determination Procedure and Merging Refugee Camps in Shire*, 9 april 2020.

²¹⁴ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.14; AlJazeera, *Ethiopia plans to close Eritrean refugee camp despite concerns*, 19 april 2020. UNHCR Ethiopia, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/76622.pdf>, geraadpleegd op 21 augustus 2020. Agency For Refugee and Returnee Affairs, *Updates on Refugee Status determination Procedure and Merging Refugee Camps in Shire*, 9 april 2020; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2020; Swisspeace, *Peace for Whom? The situation of Eritrese refugees in Ethiopia*, april 2020; Human Rights Watch, *Ethiopia: Unaccompanied Eritrean Children at Risk*, 17 april 2020; Vertrouwelijke bron, 20 oktober 2020.

²¹⁵ The Africa Report, *Eritrean refugees: Still caught in a game of "political football"*, 15 mei 2020; Vertrouwelijke bron, 10 september 2020; Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2020.

²¹⁶ The New Humanitarian, *Eritrean refugees in Ethiopia resist camp closure amid COVID-19*, 17 augustus 2020.

²¹⁷ The New Humanitarian, *Eritrean refugees in Ethiopia resist camp closure amid COVID-19*, 17 augustus 2020. EEPA, *News highlights: COVID-19 confirmed in Ethiopian refugee camp*, 19 juni 2020.

20 liter per persoon per dag.²¹⁸ Toegang tot veilig drinkwater is een probleem, net als in veel andere delen van Ethiopië, vooral omdat water nauwelijks wordt vastgehouden/opgeslagen en omdat infrastructuur zoals waterpompen niet adequaat wordt onderhouden.²¹⁹

Out of camp policy

In het vorige ambtsbericht is toegelicht dat in Ethiopië ook buiten de vluchtelingenkampen Eritreeërs worden opgevangen.²²⁰

Conflict in Tigray

De UNHCR maakt zich grote zorgen over de meer dan 96.000 Eritreeërs die in de vier vluchtelingenkampen wonen en de naast hen levende gastgemeenschap, evenals de 100.000 mensen in Tigray die bij het begin van het conflict (zie paragraaf 1.3.1) al intern ontheemd waren. Hoewel de kampen niet in het directe conflictgebied liggen, blijft UNHCR bezorgd over de veiligheid van vluchtelingen en humanitaire hulpverleners vanwege de relatieve nabijheid van de kampen tot de gevechten en de verslechterende situatie.²²¹

Sudan

Net als Ethiopië kent ook Sudan een lange traditie als het gaat om het opvangen van vluchtelingen. Decennia lang heeft het zijn deuren opengehouden voor mensen die op de vlucht zijn voor oorlog, honger en ontberingen. Het blijft vluchtelingen opvangen uit Eritrea, Syrië, Jemen, Tsjaad en andere landen. Sudan is een van de belangrijkste gastlanden voor het opvangen van vluchtelingen die het conflict in Zuid-Sudan ontvluchtten.²²²

Op 31 januari 2020 verbleven in Sudan ongeveer een miljoen vluchtelingen en asielzoekers, en UNHCR werkt nauw samen met de *Commission for Refugees* (COR). De COR valt onder het Sudanese ministerie van Binnenlandse Zaken. UNHCR biedt ook bescherming en hulp aan *Internally Displaced Persons* (IDP's) en houdt zich bezig met het aanpakken van situaties van (potentiële) staatloosheid. De hoge inflatie en de stijgende kosten van levensonderhoud hebben een drastische invloed op het levensonderhoud van de hele bevolking. Bovendien nemen de spanningen met gastgemeenschappen toe.²²³

Meerdere bronnen hebben melding gemaakt van het feit dat Eritrese vluchtelingen zijn opgepakt in Khartoem door Sudanese veiligheidsdiensten. De exacte reden is onbekend. Het vermoeden bestond dat het te maken zou hebben met het bezoek van de Sudanese autoriteiten aan president Isaias in november 2019 in Asmara. Eén bron meldt dat de arrestaties te maken zouden hebben met het niet beschikken over een werkvergunning door de gearresteerden. De opgepakte personen moesten 50.000 of meer Sudanese pond betalen om zich vrij te kopen.²²⁴

UNHCR coördineert het *2020 Sudan Country Refugee Response Plan*, een plan dat 34 humanitaire en ontwikkelingspartners samenbrengt om te voorzien in de

²¹⁸ The New Humanitarian, *Eritrean refugees in Ethiopia resist camp closure amid COVID-19*, 17 augustus 2020. UNHCR, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/76622.pdf>, geraadpleegd op 21 augustus 2020.

²¹⁹ Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2020.

²²⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019, p.46.

²²¹ UNHCR, *Clashes in Ethiopia's Tigray region force thousands to flee to Sudan*, 11 november 2020.

²²² UNHCR, <https://www.unhcr.org/sudan.html>, geraadpleegd op 21 augustus 2020.

²²³ UNHCR, *Factsheet Sudan*, februari 2020; AlJazeera, *Xenophobia threatens to undermine Sudan's revolution*, 28 december 2019.

²²⁴ EEPA, *Random roundup in Khartoum: Eritrean refugees targeted*, 13 december 2020; Africa Monitors, *Unusual roundup of Eritrean Refugees*, 14 december 2019; Eritrea Hub, *The plight of Eritrean refugees in Sudan: an appeal to the UNHCR*, 14 december 2019.

behoefden van alle grote vluchtelingenpopulaties in Sudan, waaronder: Zuid-Sudanezen, vluchtelingen uit CAR, Tsjaad, Eritrea en Ethiopië en andere landen van herkomst. Per 31 juli 2020 waren er ruim 120.000 Eritrese vluchtelingen in Sudan geregistreerd.²²⁵

De UNHCR vangt in Oost-Sudan voornamelijk Eritrese vluchtelingen op. De COR assisteert asielzoekers aan de grens waar zij tijdelijk worden gehuisvest in opvangcentra. Binnen een tot twee weken worden zij vervolgens overgeplaatst naar de Shagarab-kampen waar zij worden gescreend, geregistreerd en waar statusbepaling plaatsvindt en zij onderdak krijgen.²²⁶ Eén vertrouwelijke bron heeft verklaard dat bij een bezoek aan Wad Sharif nabij de grens met Eritrea in het najaar van 2019 veel vluchtelingen daar al langer dan drie of vier weken zaten.²²⁷

De aankomsten van Eritreeërs in de Sudanese vluchtelingen kampen is in 2020 na de uitbraak van COVID-19 sterk gedaald. Werden er de eerste maanden van 2020 nog tussen de 700 en 800 nieuwe Eritrese asielzoekers per maand geregistreerd in april, mei, juni en juli waren dat er respectievelijk 30, 20, 18 en 63. Per 31 juli 2020 waren er voor de eerste 7 maanden van dat jaar 2.281 Eritreeërs geregistreerd. Tussen aankomsten en registraties kunnen grote verschillen zitten.²²⁸

In augustus 2020 sloot Sudan de grens met Ethiopië gedeeltelijk, naar aanleiding van oploeiend geweld in de Tigray-regio in Ethiopië (zie ook paragraaf 1.3.1). De Sudanese autoriteiten verwachtten begin november 2020 dat 200.000 Ethiopische burgers binnen enkele dagen naar de Sudanese regio Gedaref zouden vluchten. Op 10 november 2020 waren reeds duizenden vluchtelingen uit Ethiopië in Sudan aangekomen. Nieuw-aangekomen vluchtelingen werden geregistreerd door COR en UNHCR en tijdelijk opgevangen in het gebied van Hamdayit. Het was de bedoeling dat de vluchtelingen later werden overgebracht naar de Shagarab kampen.²²⁹

Bescherming en medische dienstverlening

UNOCHA maakt melding van belangrijke lacunes in de bescherming die de vrijheid, veiligheid en waardigheid van asielzoekers en vluchtelingen in Sudan ondermijnen. Vluchtelingenissues worden nog steeds grotendeels vanuit het oogpunt van veiligheid bekeken. Bovendien schort het aan de basisrechten van vluchtelingen waaronder de toegang tot registratie, documentatie, bewegingsvrijheid, basisdiensten en de arbeidsmarkt. Sinds 2018 is enige vooruitgang geboekt met het beleid inzake toegang tot werkvergunningen en openbaar onderwijs voor vluchtelingen. Dit beleid wordt echter op lokaal niveau inconsistent toegepast en vluchtelingen worden nog steeds gediscrimineerd wanneer ze toegang willen krijgen tot openbare diensten.²³⁰ Gedurende 2019 konden vluchtelingen informeel werk verrichten. De Sudanese regering verstreekte zelden werkvergunningen, ook niet aan vluchtelingen die diploma's in Sudan behaalden, aldus het US Department of

²²⁵ UNHCR, *Factsheet Sudan*, februari 2020; UNHCR, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/78381>, geraadpleegd op 24 augustus 2020.

²²⁵ UNHCR, *Factsheet Sudan*, februari 2020.

²²⁶ UNHCR, *East Sudan New Arrival Dashboard*, 31 juli 2020.

²²⁷ Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2020.

²²⁸ UNHCR, *East Sudan New Arrival Dashboard*, 31 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2020.

²²⁹ Radio Dabanga, *More Ethiopian refugees flee to Sudan*, 11 november 2020; Reuters, *Thousands of Ethiopians flee into Sudan, news agency says*, 10 november 2020; Sudan Tribune, *6000 Ethiopian refugees arrive in Sudan, as authorities expect more*, 11 november 2020; UNHCR, *Clashes in Ethiopia's Tigray region force thousands to flee to Sudan*, 11 november 2020; UNHCR, *Sudan Situation Update #1: refugee response in Sudan on alert following developments in Ethiopia*, 6 november 2020.

²³⁰ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, januari 2020, p.21.

State.²³¹ Bovendien dwingen kampenbeleid en bewegingsbeperkingen vluchtelingen en asielzoekers om gebruik te maken van mensensmokkelaars om hun interne en verdere verplaatsingen te vergemakkelijken, waardoor ze vaak worden blootgesteld aan mensenhandel en ernstige beschermingsrisico's.²³²

Vluchtelingen die de kampen zonder toestemming verlieten en onderschept werden door de autoriteiten kregen te maken met administratieve boetes en terugkeer naar de kampen. Vluchtelingen en asielzoekers in stedelijke gebieden liepen tevens het risico op arrestatie en detentie, aldus het US Department of State. Zie ook hetgeen hierboven is opgemerkt over de arrestaties in Khartoem.²³³

Vluchtelingen die buiten de kampen medische hulp zoeken betalen volgens OCHA normaalgesproken een hoger tarief voor de medische dienstverlening dan Sudanese burgers. Buiten de kampen, waar ongeveer 70% van de vluchtelingen verblijft, is er beperkte toegang tot tweede- en derdelijns medische zorg en zijn er geen behandelingen beschikbaar voor chronische ziekten.²³⁴

Refoulement

Sudan respecteerde over het algemeen het principe van non-refoulement, op enkele uitzonderingen na, aldus het US Department of State. Met de hulp van UNHCR zijn de autoriteiten getraind in verwijzingsprocedures om uitzetting te voorkomen, ook van vluchtelingen die zich eerder in andere landen hadden geregistreerd. Er waren in de loop van het jaar geen gevallen van refoulement; personen die als illegale migrant zijn gedeporteerd, kunnen echter legitieme asiel- of vluchtelingenverzoeken hebben gehad.²³⁵

Toegang tot de asielprocedure

De Sudanese regering verleende gedurende 2019 asiel aan asielzoekers, met name uit Eritrea, Ethiopië, Somalië en Syrië; het beschouwde individuen die als asielzoeker of vluchteling waren geregistreerd in een ander land, meestal in Ethiopië, soms als irreguliere verhuizers of migranten. Regeringsfunctionarissen hadden gemiddeld tot drie maanden nodig om de individuele vluchtelingen- en asielstatus goed te keuren, maar ze werkten samen met UNHCR om snellere procedures voor statusbepaling in Oost-Sudan en Darfur te implementeren om de achterstand in zaken te verkleinen.²³⁶

²³¹ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, 11 maart 2020, p.24.

²³² UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, januari 2020, p.21.

²³³ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 24, 11 maart 2020.

²³⁴ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 19, januari 2020.

²³⁵ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, 11 maart 2020, p.24.

²³⁶ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, 11 maart 2020, p.24.

5 Terugkeer

In eerdere ambtsberichten is ingegaan op de formele voorwaarden waaraan Eritreeërs moeten voldoen alvorens in aanmerking te komen voor terugkeer en voor consulaire dienstverlening. Deze voorwaarden bestaan uit het betalen van de 2% diasporabelasting en het ondertekenen van een 'formulier van spijtbetuiging' voor degenen die de nationale dienstplicht niet hebben vervuld.²³⁷ De betaling van de belasting is gereguleerd in Proclamatie 62/1994 en 67/1995²³⁸; deze belasting werd aanvankelijk geïntroduceerd via Proclamatie 17/1991. Eritreeërs die willen terugkeren en die de nationale dienst niet hebben voltooid, moeten het formulier 4/4.2 ondertekenen, dat in de volksmond bekend staat als *form of repentance* of *letter of regret*. Dat formulier draagt de titel *Immigration and Citizenship Services Request Form*. In dat formulier geven zij toe dat zij een strafbaar feit hebben gepleegd en aanvaarden zij de boete daarvoor.²³⁹

EASO heeft in een rapport dat hoofdzakelijk gaat over nationale dienstplicht geconcludeerd dat de facto verschillende factoren relevant zijn voor de manier waarop de Eritrese autoriteiten repatrianten behandelen:

- de wijze van terugkeer: vrijwillig of gedwongen;
- de wijze waarop men Eritrea is uitgereisd: legaal of illegaal;
- het jaar waarin men Eritrea heeft verlaten (bijvoorbeeld voor of na de onafhankelijkheid, voor of na de oorlog met Ethiopië);
- betaling van de 2% diaspora taks en ondertekening van het formulier 4/4.2;
- politieke activiteiten buiten Eritrea: geen, pro-regering, anti-regering;
- de status met betrekking tot de nationale dienstplicht voorafgaande aan het vertrek uit Eritrea;
- de duur van het verblijf in Eritrea: kort verblijf dan wel permanente terugkeer;
- persoonlijke contacten met de verantwoordelijke autoriteiten;
- willekeur.²⁴⁰

In het betreffende EASO-rapport wordt voor elk van de genoemde factoren een toelichting gegeven.

In paragraaf 3.1.2 is gesproken over terugkeer uit buurlanden van Eritrea in verband met de uitbraak van de COVID-19-pandemie.

5.1 Terugkeer vanuit Libië

De situatie van Eritrese migranten en vluchtelingen die in Libië verblijven is bijzonder zorgelijk. Op 31 juli 2020 stonden er ruim 5.600 Eritrese asielzoekers en vluchtelingen geregistreerd in Libië. Het werkelijke aantal wordt veel hoger geschat. Velen worden onder erbarmelijke omstandigheden vastgehouden in detentiecentra

²³⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017, p.20, 22; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018, p. 8, 63, 64.

²³⁸ Eritrea, *Proclamation No 62/1994, A Proclamation to provide for payment of income tax*, 5 October 1994

²³⁹ EASO, *Eritrea National Service, exit, and return*, september 2019, p. 56.

²⁴⁰ EASO, *Eritrea National Service, exit, and return*, september 2019, p.55.

en magazijnen (*warehouses*). De Speciale Rapporteur heeft naar haar zeggen aangrijpende verslagen ontvangen van Eritreeërs die werden ontvoerd door mensenhandelaars en gewapende personen in Libië en werden gemarteld, mishandeld en verkocht aan andere groepen. Vrouwen, meisjes en jongens in gevangenschap zijn bijzonder kwetsbaar voor verkrachting, seksuele slavernij en andere vormen van gendergerelateerd geweld door gewapende personen. De afpersing van Eritrese migranten en vluchtelingen in Libië blijft plaatsvinden via een uitgebreid systeem van geldtransacties dat zich over verschillende landen uitstrekt. In sommige gevallen zijn gezinsleden die in het buitenland wonen, niet in staat hun familieleden te bevrijden, hoewel ze herhaaldelijk losgeld hebben betaald.²⁴¹

Sinds 2018 is sprake van vrijwillige humanitaire repatriëringen van Eritreeërs uit Libië naar Eritrea. De Speciale Rapporteur voor de Mensenrechten heeft informatie ontvangen dat sommigen van degenen die in 2019 uit Libië zijn gerepatriëerd, sindsdien Eritrea opnieuw zijn ontvlucht uit angst voor vergelding door de Eritrese autoriteiten. De rapporteur houdt de vinger aan de pols voor zover het de beschuldigingen betreft dat de autoriteiten een aantal van degenen die uit Libië zijn gerepatriëerd hebben gestraft.²⁴²

Het vertrek van Eritreeërs vanuit Libië geschiedt ook naar andere Afrikaanse landen. Zo werden in november 2019 meer dan honderd kwetsbare vluchtelingen, waaronder een aantal baby's geboren in detentiecentra in Libië, overgebracht naar Rwanda, met een humanitaire evacuatievlucht georganiseerd door de UNHCR. De groep van 117 personen werd overgebracht naar een doorgangsfaciliteit in Gashora in Rwanda, waar UNHCR levensreddende hulp biedt, waaronder voedsel, water, medische zorg, psychosociale ondersteuning en accommodatie. De groep kwam voornamelijk uit Eritrea, met kleinere aantallen uit Somalië, Ethiopië, Sudan en Zuid-Sudan.²⁴³

Ongeveer twee derde van de groep was jonger dan 18 jaar, van wie de overgrote meerderheid is gescheiden van hun ouders of andere familieleden. Onder de groep bevonden zich twee baby's van een maand oud.²⁴⁴

In het vorige ambtsbericht is melding gemaakt van het feit dat sommige bronnen het vrijwillige karakter van de terugkeer uit Libië in twijfel trekken. In de verslagperiode werd door het nieuwsmedium *Euronews* aandacht besteed aan de tekortkomingen in het EU-IOM programma dat zich richt op terugkeer van Afrikaanse migranten uit Libië naar hun land van herkomst.²⁴⁵ Het programma wordt gefinancierd door de EU en richt zich naast de terugvlucht ook op het ondersteunen van de terugkeerders met geld, begeleiding en re-integratie. *Euronews* heeft daarbij ook gekeken naar de terugkeer van 61 Eritreeërs naar Eritrea de afgelopen twee jaar. Volgens het artikel is de IOM noch de UNHCR in staat de situatie bij terugkeer te monitoren. Als gevolg daarvan kan een belangrijk element van het vrijwillige terugkeer programma, te weten assistentie bij re-integratie niet worden uitgevoerd. Ook wordt in het artikel melding gemaakt van een incident waarbij, in het kader van

²⁴¹ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.15; Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 27 augustus 2020. UNHCR, <https://data2.unhcr.org/en/country/lby>, geraadpleegd op 31 augustus 2020.

²⁴² United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.15.

²⁴³ UNHCR, *Third group of refugees evacuated to Rwanda from Libya with UNHCR support*, 25 november 2019.

²⁴⁴ UNHCR, *Third group of refugees evacuated to Rwanda from Libya with UNHCR support*, 25 november 2019.

²⁴⁵ *Euronews*, *Eritrean migrants in Libya claim EU-backed voluntary returns programme isn't so voluntary*, 20 juni 2020.

het vrijwillige terugkeerprogramma, een aantal Eritrese mannen gedwongen werd plaats te nemen in een vliegtuig en vanuit Libië werd gerepatriëerd naar Eritrea.²⁴⁶

Twee van de terugkeerders zijn na een kort verblijf in Eritrea opnieuw gevlucht. Zij hebben verklaard na terugkeer in Eritrea onmiddellijk te zijn gearresteerd en ondervraagd. Een van de mannen verklaarde dagelijks te zijn opgebeld door functionarissen en dat hij gedwongen werd een formulier te ondertekenen waarin stond dat hij een misdrijf had gepleegd door Eritrea te verlaten.²⁴⁷

IOM erkent in een reactie op het artikel in Euronews de beperkte toegang en aanwezigheid in Eritrea. IOM stelt strikte protocollen te volgen voor de terugkeer van Eritreeërs die gebruik maken van het *Voluntary Humanitarian Return* (VHR) programma. Dit langdurige proces, dat volgens IOM grondige gezamenlijke counselingssessies met UNHCR omvat, neemt bescherming en het fundamentele mensenrecht op terugkeer in acht. IOM is bekend met het incident waarbij verschillende Eritrese mannen van mening veranderden over hun vrijwillige terugkeer. In tegenstelling tot hetgeen Euronews beweert zijn de migranten die van gedachten waren veranderd niet aan boord gegaan van het vliegtuig, aldus de IOM.²⁴⁸

5.2 Terugkeer uit Europa

Ook vanuit Europese landen is sprake van vrijwillige terugkeer naar Eritrea. De Speciale Rapporteur voor de Mensenrechten heeft haar zorg uitgesproken over het feit dat blijkens informatie van de Zwitserse immigratieautoriteiten 56 personen in 2019 op vrijwillige basis zijn teruggekeerd. Vrijwillige terugkeer kan risico's inhouden gelet op het feit dat voorwaarden waaronder terugkeer plaatsvindt niet adequaat kunnen worden gemonitord.²⁴⁹

Rechtszaak tegen de Italiaanse staat

Op 31 augustus 2020 arriveerden vijf Eritreeërs in Italië nadat een rechtbank in Rome eerder had bepaald dat zij het recht hadden asiel aan te vragen in Italië. De vijf Eritreeërs maakten deel uit van een groep van 89 migranten en asielzoekers die reeds in 2009 op de Middellandse Zee door de Italiaanse marine werden gered en vervolgens teruggestuurd naar Libië. Het nieuws werd bekend gemaakt door Amnesty International Italië en de *Association for Juridical Studies on Immigration* (ASGI).

Zestien van de migranten, allen Eritrese burgers, doorkruisten Egypte en de Sinaiwoestijn en kwamen aan in Israël, waar ze ongeveer 10 jaar lang "geblokkeerd" werden in het land en hun recht om asiel aan te vragen niet werd gerespecteerd", aldus Amnesty en de ASGI.

Op 25 juni 2016 ondernamen zij juridische stappen bij de burgerlijke rechtbank van Rome tegen de Italiaanse staat. Op 28 november 2019 oordeelde de rechtbank dat hun terugzending naar Libië onwettig was. De rechtbank heeft vervolgens de Italiaanse staat bevolen de Eritreeërs een inreisvisum te geven waarmee ze

²⁴⁶ Euronews, *Eritrean migrants in Libya claim EU-backed voluntary returns programme isn't so voluntary*, 20 juni 2020.

²⁴⁷ Euronews, *Eritrean migrants in Libya claim EU-backed voluntary returns programme isn't so voluntary*, 20 juni 2020.

²⁴⁸ Euronews, *IOM responds to Euronews' investigation into the EU-IOM Joint Initiative*, 22 juli 2020.

²⁴⁹ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020, p.15.

internationale bescherming konden aanvragen. De uitspraak veroordeelde ook de Italiaanse autoriteiten tot betaling van een schadevergoeding.

Amnesty International en ASGI lieten weten dat de uitspraak een historisch precedent schept, doordat voor het eerst een Italiaanse rechtbank heeft bepaald dat iemand die niet fysiek aanwezig is in Italië het recht heeft daar asiel aan te vragen.²⁵⁰

5.3 Problemen bij terugkeer

Informatie over de behandeling van personen die terugkeren naar Eritrea is spaarzaam. Of specifieke groepen problemen ondervinden bij terugkeer is onbekend.

Bij aankomst op Asmara International Airport screenen en profileren de Eritrese immigratieautoriteiten gewoonlijk terugkerende Eritreeërs. Bij de screening wordt gecontroleerd welke Eritrese en buitenlandse identiteitsdocumenten ze hebben, of ze de 2% diaspora belasting hebben betaald en - indien van toepassing - het formulier 4 / 4.2 hebben ondertekend. De procedures op de luchthaven zijn inconsistent. Bij reizen met een Eritrees paspoort kunnen de immigratieautoriteiten gemakkelijk een persoon herkennen die het land eerder illegaal heeft verlaten, aangezien zo iemand geen uitreisstempel in het paspoort heeft. Als de autoriteiten wantrouwend zijn tegenover een persoon, kunnen ondervragingen volgen. Mogelijke redenen zijn onvolledige documenten (zoals het ontbreken van een Eritrese identiteitskaart) of het niet betalen van de 2% belasting.²⁵¹

Sommige personen worden gearresteerd en naar een politiebureau of gevangenis in het centrum van Asmara gebracht. Volgens sommige bronnen kan dit gebeuren als een persoon die terugkeert het formulier 4 / 4.2 niet heeft ondertekend, ondanks dat hij hiertoe verplicht is. Ook anti-regeringspolitieke activiteiten in het buitenland kunnen dit gevolg hebben, aangezien spionnen in de diaspora-landen naar verluidt de autoriteiten in Eritrea informeren over dergelijke activiteiten.²⁵²

Diverse bronnen noemen het ontbreken van een rechtsstaat en het willekeurige karakter van het overheidshandelen als belangrijke elementen die een eenduidige beantwoording van vragen bijvoorbeeld over de manier waarop de Eritrese autoriteiten omgaan met terugkerende Eritreeërs in de weg staan.²⁵³

Hierboven werd gesproken over de arrestatie van Eritreeërs die terugkeerden uit Libië. Vertrouwelijke bronnen bevestigen dat repatrianten vanuit Libië problemen hebben ondervonden bij terugkeer in Eritrea.²⁵⁴ Een andere bron meldt dat repatrianten uit Libië nadat ze waren aangekomen in Asmara, naar het platteland werden gestuurd en dat zij geen contact mochten hebben met de UNHCR of vertegenwoordigers van een andere internationale organisatie. Daarom was het onmogelijk om met zekerheid te weten hoe deze repatrianten werden behandeld.²⁵⁵

²⁵⁰ INFOMIGRANTS, *Five Eritreans in Italy after illegal pushback*, 1 september 2020.

²⁵¹ EASO, *Eritrea National Service, exit, and return*, september 2019, p. 56

²⁵² EASO, *Eritrea National Service, exit, and return*, september 2019, p. 56; Danish Refugee Council,

²⁵³ Vertrouwelijke bron, 27 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020.

²⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 24 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 28 juli 2020.

²⁵⁵ Danish Refugee Council, *Eritrea, National service, exit and entry*, januari 2020, p. 39.

5.4 Eritrese burgers die nimmer in Eritrea verbleven

Eritrese onderdanen die nimmer in Eritrea hebben verbleven kunnen in principe via een Eritrese vertegenwoordiging in het buitenland in het bezit komen van een Eritrees paspoort. Personen die menen de Eritrese nationaliteit te bezitten kunnen naar de ambassade gaan om te bewijzen dat zij de Eritrese nationaliteit hebben. Daarbij geldt dat een geboortebewijs van de vader en de moeder moeten worden overgelegd. Ook kan gebruik worden gemaakt van getuigen. Drie getuigen moeten verklaren dat de persoon in kwestie de Eritrese nationaliteit bezit. Bovendien geldt de verplichting tot het betalen van de diasporabelasting. De praktijk verschilt per ambassade bij de een is het gemakkelijker dan bij de andere. Het komt voor dat het ambassadepersoneel veel vragen stelt. Een vertrouwelijke bron merkte op dat familieachtergrond een rol speelt bij het al dan niet verstrekken van een Eritrees paspoort.²⁵⁶

²⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 10 september 2020; Vertrouwelijke bron, 23 september 2020.

6 Bijlagen

Afkortingen

ARRA	Agency For Refugee and Returnee Affairs
ASGI	Association for Juridical Studies on Immigration
CEDAW	Committee on the Elimination of Discrimination Against Women
COR	Commission for Refugees
CPJ	Committee to Protect Journalists
CSW	Christian Solidarity Worldwide
DRC	Danish Refugee Council
EASO	European Asylum Support Office
EC	Europese Commissie
ENSF	Eritrean National Salvation Front
EU	Europese Commissie
FGM	Female Genital Mutilation
GERD	Grand Ethiopian Renaissance Dam
HoA	Hoorn van Afrika
ICCT	International Centre for Counter Terrorism
IDP	Internally Displaced Persons
IOM	International Organization for Migration
Ngo	Niet-gouvernementele organisatie
NUEYS	National Union of Eritrean Youth and Students
NUEW	National Union of Eritrean Women
NSO	National Statistics Office
PERA	Proclamation for the Establishment of Regional Administration
PFDJ	People's Front for Democracy and Justice
RSADO	Red Sea Afar Democratic Organization
TCCE	Transitional Civil Code of Eritrea
ToR	Terms of Reference
TPR	Total Protection Rate
TPLF	Tigray's Peoples Liberation Front
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNOCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
USCIRF	United States Commission on International Religious Freedom
USDOS	United States Department of State
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
VHR	Voluntary Humanitarian Return
VN	Verenigde Naties
WHO	World Health Organization

6.1 Geraadpleegde bronnen

ACAPS:

- *CrisisInSight Humanitarian Access Overview*, juli 2020

Agency For Refugee and Returnee Affairs (ARRA):

- *Updates on Refugee Status determination Procedure and Merging Refugee Camps in Shire*, 9 april 2020

Amnesty International:

- *Report on Human Rights situation 2019, Eritrea*, 8 april 2020

Beloni, Milena:

- *The Big Gamble: The Migration of Eritreans to Europe*. Oakland: University of California Press, 2019

Danish refugee Council:

- *Eritrea National service, exit and entry, januari 2020*

DSP Tilburg University:

- *The 2% Tax for Eritreans in the diaspora Facts, figures and experiences in seven European countries*, juni 2017

EASO European Asylum and Support Office:

- *Eritrea National service, exit, and return*, september 2019

Freedom House:

- *Freedom in the World, Eritrea 2020*, 4 maart 2020

Geneva Council for Rights & Liberties:

- *Eritrea: Starvation and Coronavirus as a weapon to forcibly displace the inhabitant of the Red Sea Afar*, 10 juli 2020

Good Governance Africa

- *Rule by fear*, 4 december 2019

Human Rights Watch:

- *World Report, Eritrea events of 2019*, januari 2020

International Centre for Counter Terrorism:

- *Sudanese Human Smuggling Networks: Fueling Instability from North Africa to Europe*, 20 juni 2020

Landinfo:

- *Eritrea: Endringer i nasjonaltjenesten*, 21 januari 2019

Ministerie van Buitenlandse Zaken:

- *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017
- *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018
- *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, oktober 2019

Ministry of Education:

- *Eritrea Education Plan*, 1 februari 2018

National Statistics Office (NSO) [Eritrea] and Fafo AIS:

- *Eritrea Population and Health Survey 2010*, augustus 2013

Nuffic:

- *Onderwijssysteem Eritrea beschreven en vergeleken met het Nederlandse systeem*, 1 december 2016

Oxford Analytica:

- *Eritrea visit will deepen Ethiopia-Tigray tensions*, 13 oktober 2020.

The Economist Intelligence Unit:

- *Democracy Index 2019, 2020*

United Kingdom Home Office:

- *Report of a Home Office Fact-Finding Mission Ethiopia: The political situation*, 10 februari 2020

United Nations:

- High Commissioner of Refugees, *Global Focus, 2019 Year-end report*, 30 juli 2020.
- Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 11 mei 2020
- High Commissioner of Refugees, *Global trends, forced displacements in 2019*, maart 2020.
- High Commissioner of Refugees, *Factsheet Sudan, februari 2020*.

- Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Humanitarian Needs overview Sudan*, januari 2020.
- Human Rights Council, *Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea*, 5 juni 2015.

United States Commission on International religious Freedom

- *2018 Report on International Religious Freedom*, 21 June 2019

United States Department of State:

- *Country Reports on Human Rights Practices for 2019*, maart 2020

Websites

- Airportia, Asmara International Airport ASM Departures, <https://www.airportia.com/eritrea/asmara-international-airport/departures/>, geraadpleegd op 19 mei 2020
- Amnesty International, https://www.amnesty.nl/encyclopedie/habeas-corporus?qclid=EAIaIQobChMIoOLuj7id7AIVhNeyCh2ljg4UEAAYASAAEqLN8_D_BwE geraadpleegd op 5 oktober 2020.
- BBC, <https://www.youtube.com/watch?v=rZuDMg-QIPE> (fragment vanaf minuut 29) geraadpleegd op 23 juli 2020.
- Civil Rights Defenders, Extend the Mandate of the UN Special Rapporteur on Eritrea, <https://crd.org/2020/05/06/extend-the-mandate-of-the-un-special-rapporteur-on-eritrea/> geraadpleegd op 7 juli 2020.
- Committee to Protect Journalists, *10 Most censored countries*, <https://cpj.org/reports/2019/09/10-most-censored-eritrea-north-korea-turkmenistan-journalist/#1> geraadpleegd op 19 augustus 2020.
- Eritrea-Ministry of Information, *The Historic Eritrea-Ethiopia Peace and Friendship Agreement*, 11 juli 2020. <http://www.shabait.com/section-blog/40-editorial/30800-the-historic-eritrea-ethiopia-peace-and-friendship-agreement> geraadpleegd op 20 juli 2020.
- Europees parlement, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2020-05-14-VOT_EN.pdf geraadpleegd op 3 juli 2020.
- Garda World <https://www.garda.com/crisis24/country-reports/eritrea> geraadpleegd op 13 juli 2020.
- International Crisis Group, *Crisis Watch*, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/july-alerts-and-june-trends-2020> geraadpleegd op 2 september 2020.
- Reporters without Borders, *World Press Freedom Index 2020*, <https://rsf.org/en/ranking#> geraadpleegd op 26 oktober 2020

- Surpreme Court of Canada, <https://decisions.scc-csc.ca/scc-csc/scc-csc/en/item/18169/index.do> geraadpleegd op 18 augustus 2020.
- Swisspeace, <https://www.swisspeace.ch/apropos/peace-for-whom-the-situation-of-eritrean-refugees-in-ethiopia/> geraadpleegd op 21 augustus 2020.
- UNHCR Global Focus, https://reporting.unhcr.org/node/10317#_ga=2.192997677.1683243508.1594817179-1387358613.1576060537 geraadpleegd 15 juli 2020.
- UNHCR, <https://www.unhcr.org/ethiopia.html> geraadpleegd op 21 augustus 2020.
- UNICEF, <https://data.unicef.org/crvs/eritrea/> geraadpleegd op 17 juli 2020.
- U.S. Embassy, *COVID-19 Information*, <https://er.usembassy.gov/covid-19-information/> geraadpleegd op 25 november 2020.
- VPRO, *Eritrees regime haalt opnieuw geld op bij asielzoekers in Nederland*, <https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2020/eritrees-regime-haalt-opnieuw-geld-op-bij-asielzoekers-in-nederland.html> geraadpleegd op 27 oktober 2020.

Nieuwsbronnen

- AfricaNews
- Al Jazeera
- Asena ATV
- Asmarino Independent media
- BBC
- Borkena.com
- Christian Solidarity Worldwide
- Dabanga
- Eritrea Hub
- EuroNews
- Geeska Afrika Online
- Knack
- Middle East Monitor
- NRC Next
- Pen International
- Shabait.com
- SRN news
- Sudan Tribune
- Tesfanews
- Trouw
- Xinhuanet

6.2 Kaart van Eritrea

